1 Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет — Арадуьл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхарчу Советан а, Министрийн Советан а орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 50 (2902). | Шоатта, 25 апрель, 1964 шу. | Мах 2 кап.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ

Чуйнна къахьегаш ба укх деношка республика юртбоахама къахьегамхой. Доккхий да цар тІанйца декхараша. КПСС ЦК февральски Пленума решенешца хьалхле а лелаеш, уж толамца кхоачашдара тІадерзадаьд юртбоахама къахьегамхоша деррига шоай хьинар, беррига низа. Кхехкар да республика кашхака балхаш. Къахьегамхой дезача цІейна — ЦхьоалагІча мая сийна яьржача яхье денгара дента толамаш совдоах механизатораша. Къаьстта чІоагІа къахьег цар вай сийлахь воккха баьчча В. И. Ленин ваь 94 шу дизача деношка. Семилетка илхлатІча шера ялат хьувкъоадара керда юталонаш яха бІубенна ба уж.

ХІанз республика дукххача боахамашка бІаьсти дуьш дола хІа, мукх, кеи дІа а бийна хьажкІаш дІае болабеннаб механизатораш. Дукха колхозашки совхозашки дІайийна дьннай горохи гидуаргаш. 20 апрель тІакхоачаш Нохч-ГІалгІайчен боахамаша дІадийнад 45 эзар гектар бІаьсти дув илаташ, вешта аьлча бІаьсти дувча илатех диълагІа дакъа, 11,4 эзар гектар горох, 7,3 эзар гектар гидуаргаш, 7,9 эзар гектар шекара свекла, 2,7 эзар гектар баьца ааараш, 852 гектар коартолаш.

Укх тІехкьарча пхе дийнахьа дІайийнай 23 эзар гектар. Сойха цу хана йийначул шозза дукхагІа хул из.

Ялат дІадера республике эггара хьалха латт Шелковски, Наурски, Грозненски, Сунженски производственни управленеш. Кхетамца вІаштІехьбаьккхаб цига болх. Дукхача боахамашка кхашкара балхаш шин сменах ду. Дукха механизатораш ба хьинаре къахьегаш. Наурски производственни управлене эггара хьалха хьажкІаш дІае болабелар «Россия» яхача колхоза механизатораш. Хьоккаме къахьег К. Сигитова, П. Леднева, Н. Шевченко агрегаташа. Цар тІагІерта къовсам лоаттабу илетийна лаьрхІа йола 2000 гектар хьажкІаш агротехнически дикагІа йолча ханашка дІае. Геттара дика мегаду агрономо цар деш дола балхаш.

Доккхий толамаш доах хьажкІаш дІаеш йолча Ленина цІерахча колхоза трактористаша Заурбеков Вуце, Василкин Дмитре. «ВИР-42» яха хьажкІаш хІара денна 26 гектар деюв цар, норма 12 гектар мара йоацача.

Дика къахьегарца белгалбаьннаб Грозненски производственни управленерча 1-ча Мая цІерахча колхоза механизатораш Ибрагимов Лаьча, Гинаев Виса, Абдулхаджиев, Путаев Касим. Дукхьал дий дийнахьа цар дІайийра 400 гектар совгІа гидуаргаш. Цкьаккха сакхьат ха зехьа йоаш механизатораша. Цахалдаш къовсам лоаттабу техниках биза пайда эцара.

Укх шера тІанйца доккхий декхараш шоаш толамца кхоачашдергдолга хьагойт гІорбаьннача вай маякаша Кагерманов Олхазара, Кодзоев Бахьаудина, иштта кхычар. Хьоккаме да цар толамаш.

Шаккха ца хиннача тайпара кердадар юкъехувл укх шера республика механизатораша. Геттара дукха звенош я В. Первицкен В. Светличнен методех болх беш. Цар дика Іомаяьй, хІаьта нийса чакх а йоах керда технологи.

Республика кхашкара балхаш дика лелалга гойташ дола масалаш кхы а доалахе йиш я, цхьабакъда, из лоархІаме болх ледара латташ дукхха моттигаш я. 20 апреле кхаччалца йолча хана бІаьсти дув ялат 8 процент мара дІадийнадац Наьсарен производственни управленерча боахамаша, 16 процент мара дийнадац Ножай-Юрта производственни управлене боахамаша, хІаьта Урус-Мартана производственни управленерчар — 24 процент. Цар хьоккамаш дукха лакхденнадац укх тІехьарча пхе дийнахьа а. Из гІулакх кхы дІахо ла мегаргдац. Ялат дІадийна дакхда беза лоаццача хана, хІана аьлча тІехьаьннача бІаьстенон йоачашен дукха хе йоаьй. Цудухьа хІана пайда эца беза хІара сахьатах. Лира къовсам лоаттабе беза кхашкарча балхашта юкъе нийслуш долча кхоачамбоацарашца.

Дукхьал болх тесса лелабар мера кхы ала хІама дац укх тайпара кхоачамбоацарех. Наьсарен производственни управленерча «Экажевский» совхозе укх деношка ДТ-54 яха ши трактор бІарччача дийнахьа хкашке сеца лаьттай махкаш це хилар бахьан долаш. Цу тайпара кхоачамбоацареш нийслу Шаьла производственни управленерча боахамашка, иштта кхычахьа.

ХІанз ха дика эттай. Беррига низ тІабахийта беза укх деношка бІаьсти дув деррига илат дІадийна даккхара. Производственни управленеш, цар парткомаш, колхоаий, совхоаий кулгалхой декхарийла ба цу гІулакха мел ешар Іалашде, массайолча моттигашка шин сменах болх белга вІаштІехьдаккха, къаьстта терко е аьа агротехника кхача тайпара кхашкара балхаш чакхдахара. Цаладдаш йовкхо а аьа ешачукха механизатораш Іалашбера, цар балхаш материальни бевам сонбаккхара, учет нийса лелаяра. Юкхьанцара партийни организацеш декхарийла я ялат дІадучча балха юкъерча кхоачамбоацарашна лира къовсам лоаттабе. Кхетамца вІаштІехьаккха ааа кхашкара гойтара агитаци.

Юртбоахама къахьегамхой! Шух сийлен декхар да деррига илат сихагІа дІадера еррига торонаш, беррига низ саргагІбаьккха къахьегар. Сихен дикен ялат дІадер — из да Цхьоалагіча майна оаш лургдола совгІат.

Московски область. Искусственни синтетически кьоаса беча Клински комбинате болх бе йолаенна керда ордильни цех. Карл Маркса цІерах йолча ленинградски завода йоккха балха басарле йолда эггара кердагІча машинашца Іалашъяь я из.

Сурта тІа: кердача цехе, мастер А. П. Роговн намотчица Н. Т. Остроуховаи продукцега хьожаш боахк.

Н. Жиганова сурт.

ТАССа фотохроника

ТОЛАМЦА ЧАКХДАХА КХАШКАРА БАЛХАШ

Уж кхоачамбоацараш хилийта йиш яц

Хьинаре къа а хьегаш пропашни культураш дІаюш ба укх деношка Урус-Мартана производственни управлене «Горец» совхоза механизатораш.

Из болх дІаболабаьча массехк дийнахьа цига дІайийнай 308 гектара тІа горох, 71 гектара тІа баьца ааараш, дІае езвча 575 гектарах 511 гектар шекар доаккха свекла. Къаьстта дика чакхбаьккхад свекла дІаера гІулакх 3-ча отделене механизатораша. Кхаъ дий дийнахьа 245 гектара тІа свекла дІайийра цу отделене. Дийнахьара норма 14 гектар мара йоацача хІара ден 30 гектарага кхаччалца свекла дІаюш хьабьхкар механизатораш Овхалов ТІаус, Абубакаров Іабдул-Муслим, кхыбараш а.

Цар чІоагІа теркам тІабахийтар свекла дикагІа дІаера. Агротехнически ха ца тулийташ дІаерал совгІа лаьтта лерттІа кийчдаь, шортта гербицидаш тохаш дІайийра цар уж. Свекла тІакха йолаелча сихха гІулакх де йиш хургйолаш хІанзве кийчо еш бе отделене механизатораш. Цудухьа йоах цар бІубенна хІара гектаре тІара 250 центнер йолаш шекар доаккха свекла чуэцаргья оаха.

Иштта дика дІайийнай свеклаи горохи совхоза шоллагІча отделене а. Лаккхарча хьоккамаша чакхдаьккхар из гІулакх отделене дикагІболча механизатораша Бурзукаев Іабдула, Эльсултанов Іумара, кхыбараша.

Цу лаккехьа йийцача отделенешка санна дика лелац бІаьстан культураш дІаера болх совхоза 1-ча отделене. Совхоза кхыча отделенешка шиша агрегат мара яцар свекла дІаювча, тІаккха цхьоалагІча отделене кхоъ агрегат я. ХІаьта а дІаяьчул тІехьагІа дІае езаш 65 гектар свекла я цар.

Уж иштта тІехьабусаргбацар нагахьа санна отделене кулгалхоша техниках биза пайда эцаш хилча.

Тхо свекла дІаюча кхай тІа иллечача латташ сеялкаш яр, юхе саг вацар. Деррігача кхай тІа а цхьаккха саг ца кхеташ тракторни бригаде дахар тхо. Цига нийсвеннача отделене управляюще вов. Цицаева догІа дийлхендаь цІабахийтаб оаха механизатораш аьлар. Вакъда, болх бе йиш йоацаш чІоагІа дийлхадацар догІа. ДІахо гучадаьлар Іуйрийна ялх сахьат даьча дІаболабе беза болх цига бархІ-ийс сахьат даьча мара дІаболабеш ца хилар. Цу гІулакхо дукха хе зехьа йоаю.

ХьажкІаш дІае ха а хьатІехкьачай. Из болх дІаболабе йиш йоаш багІа совхозе, хІана аьлча, гурахьа аха дезаш хиина лаьтта хІана оахаш боахк цига. Шин сменах болх вІаштІехьбаькха сехагІа чакхдаккха беза гІулакх чІоагІа ледара да. Макха баккхен культиваци ен езаш а дукха лаьтта ул.

Укх шера совхозо дІае лерхІ 1300 гектар илатийнех 606 гектар доаккъаран лаьрхІа хьажкІаш. Цар хьувкъам лаккагІа хилийтар духьа химех дукхагІа пайда эца безача совхоза специалисташа из лоархІамегІара гІулакх тесса дитад. Эшарех 50 процент минеральни удобренеш яц царга, а уж Іалашъяра даь хІама дац. Совхоза кулгалхошта дицдаланйиш яц юрта боахама культураш хьувкъера йола план шоаш дІадахача шера кхоачаш ца яьлга. Цудухьа дукхагІа пайда эца беза химех, деррига балхаш агротехнически дикагІча хана чакхдоахаргдолаш вІаштІехьбаккха беза совхоза массе, а отделеней болх.

А. АХМАДОВ — совхоза тракторист; Т. УЗУЕВ — совхоза партийно-пачхьалкхен тІахьожама комитета новкъостале йолча группа председатель; Л. ТУРПАЛОВ — совхоза комсомолц комитета секретарь; З. ГЕЛИСХАНОВ — тха собкорр.

СВЕКЛА ДІАЙИЙНА ЯЬННАЙ

Шаьла производственни управлене «Джалка» яхача совхоза Юнусов СаІид керте латтача звенос укх шера декхар тІанйцад, хІара гектара тІара 300 центнерал кІезигагІа йоацаш шекара свекла яккха.

Свекла дІаелехьа еш йола культиваци а яь, оахам кийча а даь дІадоладир укх шера звено бІаьстан кхашкара балхаш. Болх дикагІа вІаштІехьбаккхарах кхаь дийнахьа дІайийна яьлар свекла. Цу балха тІехь къаьстта дика кагьхал яьлар механизаторий Азимов Катий, Джанаев Астархана, Хадаев Хьамида, Дудаев Хьажий.

Кхы кІезигагІа лоархІаме доаццаш декхар латт хІанз звено члена хьалхашка: свеклана дика гІулакх делга.

О. КОДЗОЕВ.

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНИ

Укх деношца Грозне республика партийно-боахама актива собрани хилар. Цига дийцар «1964 шера хьалхарча квартале промышленноста, транспорта, гІишлош еча предприятеша баьча балха итогаш а семилетка илхлагІча шера тІанйца социалистически декхараш кхоачашдара хьакъехьара областной партийни организацеш декхараш» яха доша. Цу дешах лаьца доклад йир КПСС обкома секретара нов. С. С. Апряткина.

Прениш йистеьлиачул тІехьагІа Нохч-ГІалгІайн АССР промышленноста, транспорта, гІишлош еча организацей беррига болхлошка деш дола кхайкарал тІайцар собрание дакъа лаьцараша.

ЧІоагІа раьза хиина тІанйцар цар парте Центральни Комитета, КПСС ЦК Хьалхарча секретарага новкъостага Н. С. Хрущевга доьхийта хаьат.

ХЬАЖКІАШ ДІАЮВШ ЛАТТ

Юкхьанца яьш йола юртбоахама культураш хаиаа дІайийне йисте а яьд, сихха хьажкІаш дІае болабеннаб Грозненски производственни управленера чуйоагІача Грозненски опорно-показательни совхоза кхашкара балхаш ду къахьегамхой. Дерригача дуьне тІерча къахьегамхой цІейна — 1-ча Мая сийлена дакъа бахаре дикагІча хана хьажкІаш дІайийна яха лерхІ цар.

Из беркате культура дІае совхозе эггара хьалха арбаьлар механизатораш Услаев Исип Сосов Иванн. Юкхье дийна лаккхарча техниках балхаш делга вІаштІехьа а даьккха «Беларусь» яхача тракторца хІаране денна 20 гектар хьажкІаш дІахо цар, норма 15 гектар мара йоацача метте. Лоацача хана укхаза дІайийна ялх эзар гектар гаргга хьажкІаш.

ХьажкІаш дІаерца цхьана дІаюв совхозе суданка а. Массалена хьоккам луш дика къахьег республика заслуженни механизатора Скорин Иваиа. Норма 40 гектар мара йоацача метте, «С-80» яхача трактора йий сеялка тІехьа а яйна хІара денна 66 гектар дІаюа цо. Механизатораша юкъе тІа-тІа шерагІа ерж укхаза цІейна хьалхара социалистически ях.

К. АРЗИЕВ.

ВІашагІйоллаш латт Запорожьера Никополе йода лакхача вольтера 330.000 вольт напряжени йола электропередачай лини. В. И. Ленина цІерахча Днепрогэса низ цу проводашка гІолла Никопольски рудникашка, Южно-трубан заводе, хьалхеш латтача предприятешка гІоргба.

Сурта тІа: хьалхашкахьерча оагІорахьа — «Южэнергосетьстрой» треста № 5 йолча механизировании колонна монтажникий бригадир Васильев Сергей.

А. Красовски сурт.

ТАССа фотохроника

Кемеровски область. Кузнецки металлургически комбината доменни пиша оттадаьча лоамеша къайлаьккха я: укхаза еш я капитальни ремонт. Низ болча кранаша уттаю керда, толашагІа йола агрегаташ. Цар камешцика бу болх чІоагІа аттача боаккхаргба.

Ремонтникий коллективо, ЦхьоалагІча мая сийна яхь а лаьца, Іаьржача металлурга йоккха пиша 28 апрель тІакхоачаш болх бе йолаялийта лаьрхІад.

Сурта тІа: Кузнецки металлургически комбината доменни пишка монтаж.

А. Кузарина сурт.

ТАССа фотохроника

РСФСР ПРОМЫШЛЕННОСТЬ 1-ча КВАРТАЛЕ

РСФСР Министрий Советерча Центральни статистически управлене хоам бу, КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумай решенеш вахаре кхоачаш а еш Российски Федераце промышленноста къахьегамхоша производство дегІайовлаяра даькъе керда толамеш дахарах, 1964 шера промышленни продукци арахецара хьалхарча квартала план тІехкхоачашъяьй.

Валови продукции дукхагІа йола лоархІамегІара наделеши арахецара квартальни план кхоачашъяьй еррига совнархозаша. Планал совгІа арахийцай 8 эзар тони синтетически кІуви пластически массаш, лоаладаьа 86 эзар тони чок, хьаьлй 159 эзар тони прокат, даькхад 290 эзар тоннал дукхагІа мехкдаьтта, 475 миллион кубически метр газ, 2,5 миллион тони кІора, арахийцад 21 миллион квадратни метр тайп-тайпара кІада. ТІехкхоачашъяьй тракторашъ, юртбоахама машинеш, химически оборудовани, приборашъ, кхы а дукха а тайпа продукци арахецара задани.

РСФСР ЦСУ даннешка диллача 1964 шера хьалхарча квартале арахийцад: минеральни удобренеш 2,8 миллион тони, серни кислота — 967 эзар тони, чок — 7 миллион тони, болат — 11,6 миллион тони, прокат — 9 миллион тони, мехкдаьтта даькхад — 44,5 миллион тони, газ — 15 миллиард кубометр, кІора — 78,6 миллион тони, 70,7 миллиард киловатт. сахьат электроэнерги хьаьлй, арахийцай — 131 эзар автомобиль, ялат чуэца комбайнаш — 21,1 эзар, хьаьлй 9,3 миллион тони цемент, кІадаш — 1113 миллиард квадратни метр, эки — 93, гата кІадаш — 109, даьре — 157 миллион квадратни метр, телевизораш — 513 эзар, холодильникаш — 199 эзар, чкъаьрни форда продукташ хьаьлй — 912 эзар тони.

РСФСР ЦСУ хоама тІа белгалдовкх, укх шера дІадахача шерацо нийсдича промышленносте къахьегама оасарле 4 процентал совгІа лакхъелай, аьлла.

(ТАСС).

ЛЕНИНА НАЬКЪАЦА ДОДА ДУНЕ

Ленин! Къоесамга, котало яккхарга вех цу цІеро. Тахан а тамашийна хозача кхоана а накъаца хург мел дола дика хІама цуьнца да.

Революца хьаькчерка юкъе хьалхара вар Ленин хиннав, коммунизм хьалхеш довххача вайца тахан ва из, вайна тІехьа тІайоетахан ва из, вайна тІехьа тІайоегІаргйолча тІехьенашца а хургва из. Вахар санна, кхие мел латтача хана дийна хургва Ленин.

Дукха везача Ильича, вай хьехархочун, вайна хьакъвал телечун, вай доттагІчун сий шоай дегашка, шоашта карагІдувлараш гашка, шоашта карагІдувлараш ца хьадахь советски нахе. «БІубенна ленински новкъа доагІа вай», — аьнна Никита Сергеевич Хрущева.

Ленина хьийхача тайпара коммунизма сийрда цІа хьалдеш йоаллача вай ДаьхенгІаьа бІарг кхоабаш да тахан деррига прогрессивни адам.

Ильичаца, къулбаца санна кхоаненга шоаш довха гІанаш нийсду социализма мехкаша. Россе сийлахь-воккхача вІ[ий]й къахьема тешаме хиларца шоай ника. гуш да лоала аІанараш йохаеш дола Азей Африкей халкъаш, Ленин — къахьегама беррига накъа маяк, дерригача адамлен — дог доахилга.

22 апреле сайран 5 сахьат доалдаш съездий Кремлевски Двореца йоккхача зале гулбелар московски заводийн фабрикайн болхлой, подмосковни колхозийн совхозийн къахьегамхой, Іилмай искусствай деятелаш, Советски Армец ТІема-Форда Флотен тІемахой, партийни, советски, общественни организацей векалаш. Укхаза ба СССР аккредитованни бола дипломатически представительствай керте латтараш.

Сцена кІоаргІача цІеча байракха фоне тІа латт В. И. Ленина барельеф. Сийрда доатеш да «1870—1964» аьнна йоазув дола памятнике даташ.

Зале чІоагІа тІоараш тох президиуме новкъостий Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. И. Титов, хьагучабаьлча.

Президиуме ба ленински парте ветеранаш, производства новаторащ, коммунистически бригадай кулгалдой, гІорбаьнна Іилмахой, конструктораш, тІема начальникаш.

Укхаза ва — Монгольски Халкъа Республика Революционни парте ЦК Хьалхара секретарь, МНР Министрий Совета Председатель Ю. Цеденбал, кулгалдеш йолча Кене Африкански Къаман союз яхача парте вице-президент турча гІулакхий министр Аджума Огинги Одинги премьер-министра канцеляреца пачхьалкхен министра Джозефа Мурумбии юкъебоагІаш йола Кене правительственна делегаци.

В. И. Ленин ваь 94 шу дизара хетаьй йола торжественни заседани хьовза Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела новкъоста Н. С. Хрущева. Цо аьлар:

Деза новкъостий!

ХІанзчул 94 шу хьалха ваьа Владимир Ильич Ленин, цун цІи дукха езаш а сий деш а йоах дунен дерригача мехкашка. Владимир Ильич Россе ваьв, цхьабакъда, дерригача дунен революционерашта тІехника масал хиина дІаэттад цун вахар, дерригача адамашта башха-дикача кхоаненга бода никъ сийрдабоах цун [...]

ДІаух шераш, итт шераш, хІаьта хено тІа-тІа керда триумфаш кхухь ленинизмана — сийлахьбоккхача интернациональни хьехама. Ленина гене сийрдабаьккхача вай хьабенача накъага хьежача, тахан доккхал а деш ала йиш я вай, ленински наькъаца дуне дода, аьнна.

Общественно-экономически вахарера цхьаь цаІ лоархІаме доаццаш вай Ленина хьехамца мара кхоачашдаь.

Коммунизма материально-технически база хьалъяра, халкъа боахама кулгалдар эргадаьккха тоадара проблемаш къестаеча хана а Ленинца дагалувл вай.

Машарера арахьара политика лелаеча хана, шоай социальни къамаш кортамукъале бахьанце къовсам лоаттабеча халкъашта массе тайпара новкъостал деча хана, контрреволюцена экспорт е гІертаин дунен термоядерни тІом болабе гІертаин империалистически реакце леладу гІулакхаш хоадамболлаш тедача [...] Ленинца дагалувл вай.

Социалистически содружества, дунен коммунистически болама цхьоагІо бахьанце, марксизм-ленинизмай цІена хилийтар бахьанце гІагІертта къовсам лоаттабеча хана а Ленина хьехамца хьалхле лелаю вай.

Марксизма-ленинизмай тешаме хилар вай парте, вай халкъа вахара, дунен революционни болама толамаш дахара дара я.

Ленина байракха кІал социализма коталонга кхаьчай вай Даьхе, хІаьта хІанз шоай башхадикача кхоаненга — коммунизмага а йода.

Империализмана духьала, машара, демократена, къаман кортамукъаленен социализманен тІехьа лоаттабеча къовсаме шоай мугІараш кхы а чІоагІагІа кхоталеш вайца цхьана Владимир Ильич вах ди деаду беррига мехкашкарча къахьегамхоша а.

Новкъостий! Пурам да сона, вай сийлахь-воккха баьчча, хьехархо Владимир Ильич Ленин ваь 94 шу дизара хетаьй йола торжественни [...]

Зале йоахк Советски Союза сими.

«Ленинизмо вай никъ сийрдабоах» яха доклад йир КПСС Центральни Комитета секретара новкъоста Ю. В. Андропова.

Доклад чакхъяьлийй. Торжественни заседани йистеяларех хоам бу новкъоста Н. С. Хрущева. Гулбеннараша бокхача безамца «Интернационал» яха партийни гимн дьаккхар.

• • •

Съездий Кремлевски Двореца сцена тІа оттаьча «Октябрь» яхача Вано Мурадели опера премьерага эггара хьалхе ладийгІар торжественни заседане дакъа лоацаш хиннараша.

• • •

22 апреле В. И. Ленин ваь 94 шу дизара хетаьй торжественни заседанеш хилар иштта Киеве, Ленинграде, Тбилисе, Ереване, Баку, Ашхабаде, Вильнюсе, Таллине, Алма-Ате, Фрунзе, Душанбе, Риге, Уфе, мехка кхыча городаш, кха а.

(ТАСС).

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

22 апреле Грознерча М. Ю. Лермонтова цІерахча театре В. И. Ленин ваь 94 шу дизара хетаьй йола торжественни заседани хилар.

Зале гулбеннача партийни, советски, профсоюзни комсомольски организацей, города къахьегамхой векалаша ладийгІар КПСС Грозненски горкома секретара О. С. Бедаева яьча докладега.

Заседани чакхъяьккхачул тІехьагІа Грозне художественни самодеятельноста доккха концерт хилар.

СССР Министрий Советерча литературан искусствай даькъера Ленински премий Комитето

ЛИТЕРАТУРАН ИСКУССТВАН ДАЬКЪЕ ДОККХИЙ ХІАМАШ КАРАГІДАЛАРАХ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ЯЛАР

Литературан искусствай даькъерча Ленински премей Комитето соцам баьб литературан искусстван даькъе доккхий хІамаш карагІдаларах 1964 шера Ленински премеш яла:

ЛИТЕРАТУРА, ЖУРНАЛИСТИКА, ПУБЛИЦИСТИКА ДАЬКЪЕ

1. Гончар Александр Терентьевича — «Тронка» яхача романах.
2. Песков Василий Михайловича — «Тхира тІара гІанаш» яхача книжках.

ИСКУССТВА ДАЬКЪЕ

3. Дейнека Александр Александровича — «Ше гвардеец», «Доярка» «Дика Іуйра», «Хоккеисты» яхача мозаични балха комплексах.
4. Плисецкая Майя Михайловнайна — СССР Пачхьалкхен Доккхача Театре сцена тІа советскни классически репертуара балетайка ролеш ловзарах.
5. Ростропович Мстислав Леопольдовича — концертно-исполнительски балхах (1961—1963 шерара программаш).
6. Черкасов Николай Константиновича «Деррига а нака дуса» яхача художественни фильме Дронова роль ловзарах.

ЛЕНИНИЗМО СИЙРДАБОАХ ВАЙ НИКЪ

В. И. Ленин вов 94 шу дизара хетаяь Москве хиннача торжественни заседане

нов. Ю. В. Андропова яь доклад

Ноихьостий!

Тахан Владимир Ильич Ленин вов 94 шу дизар белгалдоаккхаш, вай цIахьа а уйлан бIаргашца хьож шин адамашен гIулакхашен къахьара дуне лардагара деш оагалоь а кхоаненга бола никъ адамашта сийрдабьккха а волча сийлахь-боккхача сагI образага.

Вахаре Ленина карагIдаьнна хIамаш болхлой классе гIулакх бахьан долаш, коммунизма котало бахьан долаш къовсам лоаттабеш мел баранта дог урайттадош бола хьокхач а хинна дIаэттал. Ленина сибатеьа вай сийлахь-йоккхача хаман коммунистически болама коравоь виза вола шийла доккхараш идейлаши шин цIайкха кхоачалургдоаца хьинари динамизма гойташ вар. Шин дерригa къовсамхочун уйлахочуви сийрда вахар Ленина хетадьд титанически доккхар кхоачашдаpa — эксплуатаций тIемайи доалаш бала, къоли пьамалиа, тIера Iазайн доалаш бола общество хьайра.

Ленин цIаякха а дергдоалаш ла, хIана аьлча дергдоалаш я пун идейш гIулакхаш. Из "вах социализмаки коммунизмаки кардгIдувлараша, лаьттан гIертачe беррагачa къахьегамхой революционни къовсаме.

Вай толамаш — ленински идейй вахара хиа эггара къахьегIен тешаьдешагIен хьахоахкиига. «Воай марксистски светоч лаккха айю вай, — яьхад шин хана Ленина эрсий большевикий хьалхахьа, — хIаьта цхьацайолча классаша хIара боаккхача гIапил, хIара политически экономически событеца дIахьокх вай воай хьехам вахаре бакъбеш хилар». (Соч., т. 10, оагI. 439).

Ленинизмо къаьгга жопаш лу халкъий оаллагарча хьашташа а дагалаттарешца а дувзадена долча дешашта. КъаьогIача наха эш ленински идеяш, хIана аьлча цар хьех царна дикагIа долча вахар бахьан долаш лоаттабеча къовсама найсагIа бола никъ. Цунах йоалл, эггара къайха, ленинизмо адамий исторически кхьлашта ел йолча низ болча влияне хулийла.

1. Даим дийна латта массе мехкий коммунистий хьехам

ХIандарча хана эггара бокхагIа бIаьнна долаш бола политически низ а хинна дIаэттав коммунистически болам, хIана аьлча по лоарзагIа ца боалаш кьалахлолаю марксизма-ленинизма хьехаммна. Сийлахь-бокхьнча ленински идей йIаькело вейна хIанзалца а дьл ноихьостал, хIана а ду къовсама сагоагIа дола деннараш нийса кхоачашдара. Ленинизмана тешаче шкареш латт вай низ дукбуала хьаст.

Аланае дегIаахара хIара кердача этапе, историе хIарa бола массаз тох кердача идеяшен выводашцен йIаьхий хул, хьалхьа кердачe лаккамега бода Iилман коммунизма теори. Кхыча тайпара пила бищ а ц из, хIане аьлча марксизм-ленинизм шин бехалга динлача—даим дегIоукаш бола творческн хьехам. Из бакъдар кхета ца дах наь мара хургбаш шоай лоIаме уйла йита бокъо революционерий хIанзарча тIехьенa ала ца тугаш, уж ба марксизма-ленинизма теорена юкъе кердабаш ала гIерташ мел барашреанивионизма жуплоций кхерабераш.

А. Ленин цIаякха а хиппаваш вай сийлахь-бокхха хьехам гулаь догмаш санна, кийча формулаш тIайолча математика учебника е рецепташ тIайолча аптекарски книжка хьисаперa хIама санна лоархIаш хиннарашкахьа. Из хиннав марксистски хьехам деми дегIаахе безаш хиларах кIоаргга дог тийша вола теоререн практикерен майра новатор. «Шай цIаякха а лоьрхIаяц Маркса теори йистеьннeн меттахьа яккхадош йоацен хIама санна, — яздьад Ленина, — яштa а ца хетеш, вай дог тийша ду, социалистаща, нагахьа санна вахарал тIехьабiсе шоай безам бац, дергача лоаттамашкахьа дIахо дегIаккувла дезаш долча Iилманна ларa мара цо елла ца хилар» (Соч., т. 4, оагI. 191).

Социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама оалангара декхараш майра, творческий къовстадалза дарг ца хилар укх тIехьарча шерашка санна ира хьалхагIа цIаккха а хиннадац. Вай ха—нахьа социальни вахаре бIаргa ца дайна тайпа революционни хувцамаш хула, общественни прогресс чIоагIа сихъенна яа, Iилманна техникеш чIоагIа дегIадоагIа яа. Цхьаккха мойн бац, цхьайкхалиъ йац, саго бойх бу цхьаккха даьхъ дац укх тIайкъарча итт шера цIенхайттара хувцамаш не хулаш. Шин новкьа, историческни тейденце — социальни прогресса, машара, хIама кхоллара новкъйа реакце, Iазана, тIемий новкъйи — къовсамо хьадат тIаоут исторически арене социализмо къахьарча дуненгара на полагIча тIехьа бохкхаш понцеш хьйоадкаш долча гIулакха. Капитализма, дегIаахара капиталистически новкъо престиж хIагIа дукхагIа локлуш латт. Империалисташа, Iаьхал шоай бера па далийтар духьа, дуккха алам хIалакдергдола герз Iоаду, хIакъех дола дукхха адамаш кхерадарен теIадарен новкъйи лоIаду, покупен социальни демагоген методах пайда ийбу. Цхьабакъда, цар низ бац тIа-тIа дукхагIа дегIаухаш дола истори юхасоцаде, прогресса новкъа, социализмаи коммунизмаи новкъах долча халкъаш юхасовийде. Кхетае езаш хиннв Iалаьмате бокхе революционни хувцамий опыт Iоалай аломлейо. Жоп дала дезаш кхина ира хеттараш оттадаяд вахаро.

Шин дегIаахара кердача этапа оу енай советски общество — цо хьалхашка оттадир социализма эргаболаш дегIа а мишта кхуларгьа, коммунизм хьал е мишта ергьа, адамаш малагIча методаща юкъедоаргда шу сийлахьдоккхача гIулакха, партен пачхьалкхенн лоархIам малагIа тайпа хила беза кердача къелашка ххь доархIамегIара теоретически практически дешаш. Цу дешашта къаьгга жопаш далар латт КПСС заслуга, цун Ленински Центральни Комитета заслуга.

Дунен социалистически система хьоиилаpo, социалистически мехкий содружество дегIаро дипачдаргдоаллаш хилийтар царна юкъерча гIулакхий принципаш оттадагIа, массе оагIоракьaра пап барт-цхьоагIо вIаштIехьйоакилагIа, дуней социалистически болама дIаоттара навкъош белгалаелга. Марксистско-ленински партеш цхьана оарцигIаьнар уж сагойагIа дола дешаш къовстаде, цар жоп делар царна теоретически дешoa ца Iеш, эггара къайка гIулакхана а — социалистически халкъий аттарашке бола дезал чIоагIбе а гIерташ.

Ракетно-ядерни герз гучадаларца хIалая халара айрен тIайбесор алоилена, хIаьта цу гIулакхо коммунисташкара дIалайкар кердо дуней тIом ца хилийтар духьа лоаттабеча къовсама кееда программа оттаелга, машар белхан долаш лоаттабу кхоьовсаш социализм хоттаккхар духьа лоаттабеча къовсамца кхи а айхагIа буваа хоелга.

Шенхаштта хувцамаш хиннав капиталистически мехкий экономикан социально-политически вахарех, — цо дIалийкар классовни къовсама арсенал кердача методаша, приемаша, средствашца хьалъюзилга, социалистически революце стратеген тактикан керда дешаш, кортамукъален болама йиа юкъедоара кердa формаш оттаелга. Капиталистически мехкий коммунистически партеша говза а пайдане а никъ лаонаб кердача хьолашка революционни къовсам лоаттабара.

Керда хIамаш дукха юкъедаьль дезаш яр марксизма-ленинизма теори Азе, Африка, Латински Америка йоаккхача континенташка кьaний-кортамукъален революцеша котлоаваш йаар бахьан долаш дунен чу кийнача исторически хувцамий лоархIам бар духьа. Кортамукъа деьнача моиний халкъашта кьалахаша биззе лоIами социальни прогресси дийнатар духьа лоаттабеча къовсама дIалорча новкъий хьекъахвара дош оттадир вахаро. Уж проблемаш къоастаяра халкъий хишташа малхара бола шоай предложени алар марксисташа-ленинцаша.

Марксистско-ленински партеш бокхха болх баьд хIакахарча дунен дегIаахара керда хиланеш вIашагIтохаш. Дунен ареняча нийсий кердача соотношене лоархIам а бош цар белгалваьд империализмана, тIема, реакцеча духьала, машар, демократи, къаман лоIам, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама навкъаш цхьана вIаштIехьбаьккхаь дуней халкъашта юкъерча коммунистически болама генеральни никъ. Цу балха результат хилар 1957 шера Декларацех, 1960 шера Заявленех, революционни марксизма-ленинизма кхача башха-дикача документех. Вежарашка йолча партеша бакъ а деш беррига коммунистически беррига кортамукъален болама исторически лоархIам болаш я КПСС ХХ-чеи ХХII-чеи съездий вмодаш, вай парте керда программа.

Маркса, Энгельса, Ленина идеяш дегIа а кхуьлаш, уж цIеиш вай заманца айна йоаш, хIанзара дуне эргадоаккхаш дола тешамера гера церех деш дола творчески уйлаяна кхарaгIдаьнна уж хIамаш шийца доацаш цхстае йиш йолаш яц марксизм-ленинизм. Тахана марксизм-ленинизм — из вай хьекама лард еларий сийлахь-бокхха тIехьале хинна ца Iеш, дунен коммунистически партей опыттен теоретически балхен, болхлой класса а беррагача кортамукъален болама а къовсама опыта еррига дIаяьдаь а я.

Цунах шин къаьсттача низайа гучайоал марксистско-ленински хьехама интернациональни оамал. Марксизм-ленинизм кхаьхинначул гIехаргIа мара хьахиннийц массе тайпарча кьалашка декаш дола тайп-тайпарча мехкашкара, тайпарча континентий халкъаш цхьана а долаш къовсам лоаттабара вIашагIтохa низ кхоачаргболаш йола революционни теори. Аллах йоа Iилман теори мара яц прогресса лаккаленашка бода никъ дерригача халкъашта хьехар.

МоллагIча цхьан мехка доазонаш чухьарча гIулакхех кхоачамбаь цIаккхa а Iийнац ленинизм, цо пайда ийбаьб болхлой класса а халкъий кортамукъален болама а дунен халкъашта юкъерча опытах. Шоай кортамукъале бахьан долаш халкъаша къовсам лоаттабеш бола хьаьда хьалаш тайп-тайпара хилара лоархIам а беш, марксистско-ленински теоре лерхI, моллагIча ханашта, моллагIча ситуацешта мегаш йола правилаш лаим цаIаш ца хилар а — е хила йиш ца хилар а. Ленинизмо белгалле дIайдя ца Iале а е кхы бале а болча мехка исторически къамаш, хьалдача башхалонашка хьежжа революционни теори лелагIа.

Цу цкъан хана моллагIча тайпара гIайртта а ленинизмана чура йун интернациональни чулоацам араккосса, болхлой болама дунен халкъашта юкъера опыт харцахьякха, болхлой класса революционни хьехама метта кIезигача хьакъалца кхетаяь къаман, хIаьта цкъазe гучахбара националистически а уйлаш хьалхайоалаш йола массе тайпара теореш оттае гIертар ленинизмана духьала да, социализма хьашташта духьала да. Марксейн Энгельсейн идейни тIехьале хьал а лоаттаеш. Ленин хьалхехха къамаш хьаштташ лоаду шоаш а ахаш, мадарра аьлча халкъаш низаш цун бокъонца болча моастагIашта гарга маладеш болча великодержавни шовинизмаи кхыча массе тайпарча националлизмеи духьала лоаттабеча къовсама классически образей.

Цу къовсама опыт къаьстта лоархIаме я хIана, дерригача духьен коммунисташ марксистско-ленински хьехам харцахьа а боахаш, коммунистически партеш нийсовча никъ тIера яха, революционни болама метте шоай националистически уйлаш лерхIараш оттадо гIертача китайски кулгалхой гегемонистски уйлашта тIаIоттабейнача хана. Цхьабакъда, халкъашта тIа-тIа къаьргаIа гучадовл вай ханара революционни низаш вIашагIдахара тIаерзайь йолча КПК кулгалхой установкаша деш дола деррига зе. Тахан къамаш кортамукъален къовсам болхлой болама дувлале оттабе, халкъий хьашташ расшьиен континентштен денца гIерташ бараша мадарра аьлча болхлой класса гIулакха тийша болх бу, тоIадаь доакха валкъаш кортамукъа дахара гIулакха тийша болх бу.

ХIара гIа мел бьыкхача метте вахаро вIалтIаккхус ленинизм кхамеш готтагIча доазонел чухе дилатa а социализмагакьа лестача халкъий болама догматически, сектантски позицешкара лоархIам бе гIертар. Марксисташ-ленинцаш массаза а белгалбоалаш хиннаб уйлаш шера хиларца, вахара реалистически лоархIам барца, коммунистически идеалаш кхоачашъяр духьа лерригIа лоаттабу къовсам деррига прогрессивни болмаш хьинаре хьаллацарца тарбе хоьш хиларца.

Вай деношка цIаккха ца хиннача тайпара лакхбенна ленински идей уйла тIаувааш бола низ. Из дуккадейна да эггара хьалха социализма исторически котоланаша, кердача строй шин совленаш тIа-тIа къаьргаIа практически гIулакхашца хьахьоакхараш. Дуккхача адамаша тIа-тIа дикагIа кхетаду шоай кхоане — социализм хилар. Цунах бовлаш гу царна обществана хьалхашка латта декхараш кхоачашдаргa бода тешаме никъ, ца бIаргагу хIанз пролетареша дейна ца Iеш Азе, Африка, Латински Америка мехкий къахьегамхой, нагахьча буржуазен шаррача тайпеште а.

Дуккха адамаш социализмана безаш болаш хилара хан бу хIана социализм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсама лозунгаш хьалха оттадаьча къамий-кортамукъален болама дукхача деятелеша. Уж лозунгаш хьалха оттадарца уж дIатIабовл шоаш къоастаяга кIезига боацача халонашца, дукхача кердача проблемашца дувзадена йолча гаьнна йолхачo социализм эргаллоий навкъ тIа. Тамаш яц, тIа-тIа дукхагIа цар социалистически мехкий опытага, ленински идешка кхуьда боаш хилар. Из—беррагача марксисташа-ленинцаша чIоагIа могаш йола дуне дегIаахерера керда тенденци. Дуккха адамаш социализмага кхача гIертарах пайда гу заман кхайкем. ЦIаккха а цу баркхача тайпара баржаб дунен коммунистически болам вай деношка. ХIаьта вай болам дуккагIа яьхча мел хул, цинагIа а болча бесса а кхетаю вай оппортунистически расплывчатость санна, ишта гучадувла сектантски кхоьрзаденна гIулакхаш а хийре долча ленински идеяш кIоаргал. Вай парти, кхыча мехкий марксистско-ленински партеш курре ала йиш болаш я, шоаш хабара а доьшаш, гIулакхашца дIахьокхад Ленина идейшта шоаш тешаме хилар, творчески ленинизман пролетарски интернационализман байракх лакха айъй, хьоьга. КПСС дIахо а лакха айъ хьорга ю ленински байракх.

2. Ленина гIулакх котдувлаш да

Ноихьостий!

Ленина икъа аьнна ца Iеш яьхад, болхлой класса эггара бехкболахамегIарен чоалханегIарен декхар — хIама дохалар а лоацаш, хьахколлар да. Пролетарски революци котъаьлначул тIехьагIа керда, социалистически общество кхолла, социализма мехкашкарча миллионаш болча наьха практически гIулакх хулаш латт. Бокъонца вола ленинец — из къонаргoа духьалa къовсам лоаттабер хинна ца Iеш, из ва, эггара хьалха кердa хуне кхоллар, хьадер, хьалер. Хоаш да, Октябрьски революци кот ма яьлиига а мел йоккхача вітузиазмаца, мел чIоагIа сваргIтдаьнча дIаболлабир Ленина хIама хьакхоалаш бола практически болх. Тамашийна доккха болх хоинар долаш, адамий дахара массе тайна гIулакхаш кIоаргга доазаш вола из къонача Советски республикеи дIадолхача кердача гIулакхашта юкъмотгIе вар. Фуннагiа деш Ленин вовлле а — доллача кIемамо юкъекххьар цо большевистски бIайха безам, нотало йоакххарсхиларах бола тошам, дилетантствашиe пролетерстващеп хийра долча бокъонца гIулакх чакхдоаккхаш хулга. ХIаьта цун беррига хьинарера болх, цо хаддаза творчески хьесташ дола кхъа цхьаь хIамагна тIадердаь да: къахьегамхой, къаьвгача сагI гIулакх дара. Коммунистически гуманизм — Ленина а ленинизма а лоархIамехIара оамал.

Бувцаш бараш сийлахь-боккхий деятелаш болча хана, шишегIа хьалхарча плане хьотт цар вахара общественни оагIув. Вай вуц Ленин-революционер, Ленин-Iилмахо, Ленин-политик. Лени сийлахь-воккха ва революционер-уйлахо из хиларах тарра хина а ца Iеш. Из, Маяковски цунах аьннача тайпара, эггара тIех саг вола сагь хиннав.

Дега вIовхал, дог гIоадоаша, дог цIена, дика, ассела хилар — уж эггара дикагIа дола сагIа гIулакхаш Ильичех доахкаш дар. Бокъонна дег чура дукха безаш хиннав из нах, хIаьта цудукьа дегIа беррагача низаца гоама хинвад цунна цар вахар айп доаккхаш а ийрча доаккхаш, а мел дола хIама. Къахетам боацаш хиннав из моастагIашцен предателашцен, цхьабакъда, дега хийра хиннав цунна чIир лехари къизали. Ленина принципиальность хIаьккха а йоаккхи бьдача фанатизмага. Уйлаш шера яклaрo, шe шийна критика а хоьш хиларо — массеза а цун творчески уйлашца хиннача цу гIулакхаша—машар болча моастагIа вах хиннав Ленина хьажа готтача догматизмана, сектала, дегала. «Бабдар санна цIена ва», — цу тайпара зевнача Ленина унх тайпара яьхача Горькена: «Са дог гIоздоаккхар къовттa цунан хьахгуш хиннача вахарийача безамо а по ше долунцарча цун йоаккхача гоамало а, бона тоамбир хулар цо хьа мел дечунцга цун болча къонача безамехь».

Цу тайпара зевнача Ленин цунна гонахьарча наха. Цу тайпара болаш бвсав из, дуьдер а из тIехьенна дегашка.

Социализм абстрактни идеа даь доаддакйоаца формула хиннав Ленина. Цунна эладенна чох социализмо лерхIар хиннад «беррагача къахьегамхой вахар эттагIа хулийтилга, царна вахар тоаде торо а луш» (Соч., т. 27, оагI. 375).

ЧIоагIа дегIаяна общественни производство, творчески къахьегам, бокъонна йола парагIатон демократи, новкъостален вошален уйлаш тIа дегIа йоаш юкъера гIуламхаш, — ишта ба къахьегамга эггара лаккера а чаккханкха дезаш а дола декхар лоархIаш болча обществах боли болхлой класса кхетам. Духьхал из дIаяла я Маркса Энгельсан тIехьа Ленина лард еллар а.

Ленина хьалда къовсам лоаттабоаь алттехьарчар оагIонгахьара санна, ишта хьардехьарчар оагIонгахьара а социализма хIелаш моллагIча тайпара гIирта а харцахьахка гIертара духьала. Из маиар боацаш хиннав, кагийбуржуазен кхетамаш къа а хьуьйкхаш, низ лоархIам лекха доаттабеш, революце позитивни, хIама кхоллера декхараш кхоачаш ца деш, къал-торонгеи парагIатонген, вешта аьлча шоай духьа къахьегамхой къовсама гIунтташ йолча рузкагда кхача гIертачa хьалкъяна из ца нагиита болчe эрдехьарча элементашца, троцкисташца.

Духьхал, Ленина васетаиш кхоачаш а деш, вай парте шин беррига болх социализм хьалъяра практически декхараш кхоачашдара тIаьберзабар бахьан долаш дерригдунен-исторически толамаш даькхад советски халкъо. Ала дезаш да, Сталин лоархIамерча дукххача дешашка социализма идеалех болча ленински хьехама тIера вийина хилар. Наха сагото дIалехараш теркал ца а деш, керда общество хьалъяра методех дуккхача хьал харцахьара уйлаш йолаш хиннав из. Сталин чуйоллаш лаьттача культ личности практико кIезига харцахьа а юхамаччахьа а яьлаяц социализма ленински идеалаш.

КПСС ХХ-ча съезда историческн лоархIам сонах латтар хьалча, из латтар, цо партен пачхьалкхенна вахара ленински нормаш юхаметтаоттаяв ца Iеш, ленински хийттараш, социализман коммунизман ленински идеалаш шоаш хиннача юхадийнъяь а хиларах. Новкъача а вай парте массаа рьза а волаш харцъелча а антипартийни группана духьала лоаттабьча лирача, къовсаме ХХ-ча съезда никъ хьакIалхайа а баьнхха, КПСС-о дерригa а сагIа духьа, деррига а сагIа ираза духье яьача принципа тIа латташ бола шин керда программа оттайр. Коммунизма материально-технически база хьалра хьалхарча дегIаьарча лоархIама хьакъехха КПСС программи дIалехачо хьалда шийна чулоац экономически строительство, экономически политика коммунизм тьалъяр духье лоаттабеча къовсаме хоалламбеш дола хьал да яхаш бола ленински уйла.

Ше ма барра цу ленински указане тIафа хьабоагIаш ба вай парте, советски халкъа беррига практически болх. Вай дохкхаи ду укх тIехьарча итт шера хIара сага сих лоархIаш Советски Союзе араяьхина промышленни продукцие 128 процент тIаьхтарах, ВIашагIкхийттача Штаташка 15 процент мара тIа ца ххийттача метте.

Дика йовзаш я «Коммунизм я Советий Iаьлал плюс беррагача мехка электрификаций яха вайца хоза ленински формула. Владимир Ильича уж дешаш аьнначь хана Росси электроэнергии дахкаре дахьке дуней тIа 15-ча моттиге латтар. ХIанз вай мохк шоллагIча моттиге а латт, чаьхача тапларча дIахьалхашка а бола. Цхьан 1963 шера итт миллионий сбагIа цIовратт ниа бола кердa мощностей бола бе йолайийтай вай. Из да шера вай хIана ца эшаш ГОЭЛРО вархI план кхоачашъяр.

Бокъда вахар дIахьалхашка дола. Вай сийлахь-йоккхача Iилма-технически революце хьалхарча плане уттаду Iилма-технически прогресса тIатIа керлагIа дола лостамаш. ХIанзарча хьалашка чIоагIа экономически лакхалара эггара нийсагIа бола никъ лерхI парте хьалхабоахама массе а оагIонечьара механизаци ела. КПСС ЦК декабрьски Пленуме новкъоста Н. С. Хрущева низза ала а доагIаш цилар: кIтагIаьа санна Владимир Ильич Ленин кийна вaларе хетаргахь хIана цо ишта оргар: «Коммунизм я Советий Iаьлал плюс беррагача мехка электрификаций, плюс халкъа боахама химизаций».

Халкъа вахаре хьал-торо лаккъара ленински йоанцо а еш, парте чIоагIа чердо ю социализм хьалъяра теории тактикан эггара а чоалхане дарея цхьа дош хиларах тарра юрта боахам дегIабоалабара. Укх тIехьарча итт шера калхозни совхозни производства дикка гIа дIахьалхашка баьккхаб. Цунца цхьоан хIана а еррига проблемаш кхоачашъяьц. Партенен халкъан хоа из. Шин Пленумашка КПСС ЦК-а лаьтта леладара культурен хьайбай боахами лакхбара, къаьгга материальни безам хургбола принцип хаддаза юкъебоалара, юрта боахама кулгалдерга тоалара тIадерзадаь дукха хьалда дола гIулакхаш дьдаьд. Тахан Iилманои техникаен эггара кердагIа карагIдаьннарий кIиллен тIа вай парте оттадаьд юртбоахама производствана интенсификаци ара, ишта лоадалгуш хьайбай боахами индустриальни лардa тIа байкхара эггара лоархIамегIа дола декхар. Цу дерригенаша а торо лургъа лоашпача хане юртбоахама производство лаккагIча боараш тIа нахха.

Вай зама ала бокъо а йолаш опа космически зама я. Вай де бокъо а йолаш доккхал де йиш я Iилман техникан цу эггара кердагIа долча даьхъе духьхал советски нах пионераш хиларах. Советски космонавтикана карагIдьнийарашка, фонуса чу санна, тулдаш да социалистически индустрена, Iилманна, техникана, социалистически культурана карагIдьнийн дерригa толамаш. Советски наха эггара хьалха космосе гIа баьккха мегар лаьтта шоай чIоагIа латташ хиларах, хIана хоадеш дола низаш хьалха латта Iилман дегIадоалладара эша дика хьалаш социализмо хьалдаш хиларах.

Хоай ма дий, Советий Iаьлала хьалхарча шерашкахь а В. И. Ленина къахьегами доал делгeн вIаштIехьдаьккхара проблема могга лаккахь оттаяь хилар. Владимир Ильича хаддаза хьахьоакхаш хиннад цIенхашттара учета тIаьхотами, доал дара бола лерттIа вIаштIехьдаккхар, цунах хьанулаччунa хьажар хилийта даргдоацар долга. Цо халлара лийхай боалам лелабарен производствана доал дарен эггара а толашагIа бола формаш.

Укх тIехьарча шерашка вай парте хьалла эргадаьккхад йаалкъа бовхама доал делга. Халкъа боахама Советаш якар, промышленни юртбоахамен производствана доал делга эргалаккхар, вланирование порядок дилантара эргалаккхар — уж дерригаш а цхьан дIайра чIоагIаш я лерттIа Iилма лардаш тIа производетвана доал делга тоадара процессе.

Ленина хьийхад социализм толамца хьалъара эггара боккхагIа лоархIам бола хьал да социалистически демократизм шорра а массе оагIорахьа а дегIаболвлар, производетванен еррагча общественен доал дара дукха нах юкъеозар, цар творчески инициатива дегIаболиар, яхаш. Демократизм лоархIаме халлараргa дилача духкьала социализма кертарча де лерхIарен цаI хинна Iец — из ца хилча толамца дегIадовладе йиш яц производительни низаш, хьалъе йиш яц кердача общества материально-техническн база.

Пролетариата диктатуре пачхьалкхенен хьалъа юкъара хьахьалле яр, болхлой класса партех дерригача халкъа карти яр социалистически демократи дегIара къаьгга йола тешал да. Цу лардe тIа вар а хул, дукхагIа хулаш хьра а яре общественни балла, общественна цаьа шоаш доал дара, общественни тIехьажама эггара а тайп-тайпара йола формаш. Цу дерригагa практически бахьна пайда духьхал цифрашца бийца баргбац, цхьабакъда тешаме ала йиш я, из да а да Советски общество сиха коммунизмага дIахьалхашка вагар, аьлча.

Ше дIахьалхашка хьоча ноавъа низ болаш, хьасоцалургбоацаш болча вай мехко бIубенна кхоачашду сийлахь-воккхача Ленина васеташ. Миллионаш хоа дIахьежача, массанахьа а къоьд, ца луш къахьег, творчески дошал дола гIулакхаш ду, массанахьа а хаддаза хьахул, чIоагIлу керда вахар, хIаьта цунца цхьана—керда саг, коммунизма саг. Дерригача къахьегача адамаша гIаддаха тIаьц вай дIахьалхашка бода болам, шоай гIулакх лерхI цоа. Вайна духьхал бараштa а харцаде могаргдоацаш дика гуш да вай толамаш. Цар сатей бовбаьб хIанз социализмаца лаьцача кхьс капиталистически дуне йишаш хилaро, цунца царна гу чIоагIа бо, да кхерам.

Дукха ха йоацаш США-ра Колумбийски университета экспертий группе СССР-ои США-и лоаттаеча экономически кхьа перспективех дола толхамех даьша новкъа а долаш ядоржа США экономически дегIаро тайпашаа тIехьадо, яхаш. Цу Iилмахоша йоал: «Новгороде демократически гIулакхашка кхоачаш хьалха хиннача эрсий къаьнара традици хьалургвар вайга. Цу цIа хоза йолча торгова города кхерам тIаоттава, цу чу балача нахах нхьаме... Тiакка городе бана беррига нах майавле хьагул а лийн дергдар хьоастадеш хинад. ХIанз вай гурга ба бетташ кхерамах хоам баш. Гой, мишта юхаьйзад гIулакх, новкъостий! Социализма низ дегIабоагIаш хиларах империалисташ оарц доалача кхаьчаб. Вай лаккдаларах цар уж, из а да вай тешамерча ленински новкъа долаш хилар хьахьокхаш.

Новкъостий! ХIанз хIане ца яьлай тхо шу да цхьан нагна ль цу Iеш, социализма дунен система а ль дIаеттава бIарча група йолча мехкашка ленинизма идеяш хоачашъеш йола. Социализм цхьан мехка хинна ца Iеш, Европай Азин бохкачу моттигашка дIакхачар, из малхбузен полушаре хьар марксизма-ленинизма Iалааме йоакха метало а. ХIанз социалистически хувцамий опыта Советски Союза практика юкъе яха ца Iеш, тайп-тайпарча мехкашка социализм хьалъяра еррига духьха тайпара йола формаш методаш юкъейолл.

Ше бокъонца йола интернационалист хилараx тарра Ленина чIоагIа леш хиннад кхыча халкъашта социализмага хьош бола никъ вайчул аттагIа хилар. Из тешаш хиннав эггара хьалха империализма зIе хоалаш эрсий пролетариата наx бойн тIаьттача балашон из змае кхаш тIаьттача халонашен керда вахар хьалдара новкъа доалийта кхыча халкъашта аттача доаккхаргхиларах.

Болгалдаьнха доагIаш да нуцo дувзадена польски коммунисташа ше къамаьл деш польски революционераша Советски мехка опытах творчески пайда эцарва яхаш Ленина дийцар. Ленина йоал: «Оаш кхыча тайпара дергда», аьлча, «А, раха а дерга оаш даьр, бакъда оаш даьчул дикагIа — м дергда ooха», аьлар сога польски коммунистех болча дикагIчарен цхьан новкъосто. Цу моpда довода духьхал хьадда цхьаккха хIама оалаладийзар сога. Вайцигарчул дикагIа Советий Iаьлал оттаде бола дика безам кхоачашбара торо яла оаш» (Соч., т. 29, оагI. 154).

Советски нана социализма пионерий атта боаца мукъ бахьан шоай баланаш тIа, хьалхьа духьен тIа эггара хьалъяра социалистически общество. Уж дега чура ленински гIалболах вай опыт а лоархIаш керда общество хьалъяра декхараш кIезигагIа хIама дIа е долаш, советски халкъо бахчул аттагIа никъ а беш кхоачашдаш. Советски коммунисташа чIоагIа кал бу социализм бахьан лоаттабоча къовсамо дунен халкъий опыте къахьа вежарашка долча мехкий халкъаша дика дарба айшаш хилара.

Советски Союза Коммунистически парте хаддаза дIахьу дунен тIерча дерригача халкъашца доттагIал лоаттадара политика, социализма новкъа даьнача халкъашца вежарашка цхьоагIо хилара политика.

Марксисташа-ленинцаша цIаккха бIаргаш дувзадеьнaц тIаьлaцей дьалашка а доацаш, бIаьшерайка, бIаьшерашка феодализман капитализман доал латтай бIехдаьча лаьтта социализм оттаяра чоалханерча яьмпаш хилараш. Цу хьокъехь салтенам бешна хила набац вай хьекархой. «Духьхал социальни революци яьр вынна святой а гIалаташи моллалашие шийх йоадкаргбоаца а хулалургьяц пролетариат», яхаш яздьа Ленина.

Вахаро хьахьекхар бокъоалхар аьлча дунен социалистически система капитализмах хьайнсе къаьнара традицеши кхьнара психологие дIаиларца дувзадена уйтта ихьайоле халонаш эшаргда дегIабоагIаш хилар. ХIаьта ишта социализма новкъа деьнача цхьадолча мехкий экономически тIехьайссар дIадбаьнохаш хиларица дувзадена дола чоалхане декхараш кхоачашде дезаш а хул.

Укх тIехьарча хана социализма дунен система объективни процессаш лерттIа дегIаахар хаьдоах КПК кулгалхоша барт дегIабеча националистически бала. Уж гIерт социализма мехкашта юкъера вежарий бувзамаш цоьаде, царна юкъе нийса латта гIулакхаш доаде. Шоаш къамех лаpкIаре цьмий доккхалдаре уйлаех, суверенитет чIоагIде халкъий болча дика бовзача безамах пайда а ийбеш китайски кулгалхой гIерт социалистически мехкий цхьоагIо лард йоде, Советски Союзацера а шоашта юкъера а цар бувзамаш мелде. Цхьабакъда, моллагIа халонаш социалистически мехкий отношенешта юкъе отте а вай тешаш да, из хана отта а толамца дIадоахкалургдолаш а хиларах.

Социализма новкъа даьнача халкъашта йоаш юкъе массе тайпара гIулакхаш лаллаьгга вежарий цхьоагIо вIаштIехьйоаккхалга а дегIайоалаьега а дIадохаш йола исторически закономерности кхачтIаккхоаргдолургьяц. Социализмага бода адамий болам из цхьан тоатолах бода цаI йола низ боа кIезиг я — вежарашка долча социалистически къамий цхьоагIо а.

3. Ленина санна къувса барт-цхьоагIо бахьанце

Новкъостий!

Пролетариата революционни мугIараш кхетадар духьа, дунен коммунистически болама барт-цхьоагIо чIоагIъяр духьа эггара дарагIа, принципиальнегIа, деналл долашагIа къовсам лоттабу саг санна юкъевоаца Ленин коммунизма историена. Цо цкъа мо дукхаза а белгалъякхад барт-цхьоагIо ши-шегIа хьакхулаш йоацилга, тайп-тайпарча оппортунисташта духьала, аьттехьарча а аьрдехьарча а кагий буржуазен гучалаьхара духьала тIегIерта къовсам а лоаттабеш хьаь а чIоагIъе а йоаш из барт-цхьоагIо хилар.

«Историе хIара шин тайпарча лостамо, — яздьа Ленина, — кIезиг-дукхаь ца хувцаш йитаа, масса а пролетариата уллу моттиг йолаш йолча, кIезига хьакха а дукха лаккха а, масса а пролетариата йиша чуузаш йолча нагахьча буржуазен цхьалойни форма.

(ДIахьодолар 3-ча оагIо тIа).

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 25 апрель, 1964 шу.

ЛЕНИНИЗМО СИЙРДАБОАХ ВАЙ НИКЪ

(Чекхдоллар. Долалур 2-ча агIо тIа).

Кагийча буржуазни реформизми, вешта аьлча, демократически «социал»-демократически меранча хабарашца къайла а кхукхаш буржуазена доал леладелга, хабара бирса, совсаенна, сонта а йолаш, гIулакхана дийлача вIашагIълларца, цицка хинна йохарца корта ца хиларца йовссайна кагийча буржуазен революционизми — ишта да цу шекалоний ши «тоатол» (Соч., т. 33, агI. 1).

Хьаддача хьалашна кхежжа лелае аза барт-цхьоагIо бахьанца лоаттабеча къовсама методаш, аьхаш хьийхад Ленина. Цу а вокх юкъагIа дунен коммунизма барт-цхьоагIонна эггара ккерамагIардараш малагIа низаш да, малагIа хьал оттаду царлелаеча гIулакхаша — цунах доалл деррига а.

Исторе шиъ тайпара керда лостам беш хинна эр тIеххьара итт шу, хIаьта цу лостаме пролетарски болама юкъе юха а хьахарегIа хьалхьайра марксистско-ленински партей накъа критика ыш цунах гIерташ дола низаш.

Маесекк шу хьалха марксистско-ленински партеша идейно а политически а йохайир ревизионизм. Дунен коммунистически боламера цIенхашттара ккерам хиларах тарра, тIа-тIа дукхагIа хьалхарча йлане уйтт хIана китайски кулгалхой аьрдехьара оппортунизми национализми. ХIана дукха ха йоацаш кепа йоазонаш тIа араьннача КПСС ЦК февральски Пленума материалашца хьакьувкх, дунен коммунистически боламен социалистически содружествай фракционни къовсам а боаржабаь, барт эгIара бола реальни ккерам КПК кулгалхоша мишта хьабир. Дерригача стратеген тактикан керттерча дешашта дунен коммунистически болама ленински накъа тIара а баьна, шоай никъ ккайлабаьб китайски кулгалхоша, хIаьта цу новкъа вIашагIкхет кагийча буржуазни авантюризми великодержавни шовинизми. Мадарра аьлча, дукхача дешашта уж тIабоаа троцкистски позицешта.

Гегемони бахьанце лоаттабеча къовсаме тIа-тIа хьакхаштагIа уттаю китайски кулгалхоша ленинизмана меттел маоцзэдунизм, керттерьар маоцзэдунизм я шоана, хIаьта ленинизм гIодеш яр мара яц; ахар кхетадайта а гIерташ. Китайски кулгалхой накъа тIа латтача берригача цар «дьинеьарча нах» йолча Маккенца хьисапе юац Пекин. Китайски пропаганда духхьала къарлу Мао Цзэ-дуна хлеш — из «эггара тIехйола марксизм-ленинизм я», ер вай зама — «из Мао Цзэ-дуна зама я, хIаьта цул хьелам — вай заман эггара инйсагIа, эггара цIенагIа йола марксизм-ленинизм я», яхаш. Мао Цзэ-дуна балхаш тIа «диалектически исторически материализм мукъалькикай», цуяна хетачох, хьалхагIа, Марксен Ленинен хана дена вай хьехамца хиннача «таинственно-мистически философски сферах» аларга а дIахьачар хIанз дукха ха йоацаш «Жэньминь жибао» яха газет. Гой шоана сенга дIакховчаде йиш а гIулакх, шоаш дийна болча ханне а «къайноех хIама далла йиш йоацача» накъа метта шоаш дIаоттабе, цхьаннахьа Маркса, Энгельса, Ленина юкъера моттиг дIалаца безам болаш нах хилча.

Укх тIеххьарча хана китайски кулгалхоша духхьала хьахайкадеш да коммунистически болама барт ца эгIийтара алхха цаI мара никъ а бац, хIаьта из никъ марксизма-ленинизма позицеш тIа латтача йошал долча партеша «цхьаккие духь ца довккхаш капитуляци» дIатIа а яйца, КПК кулгалхой накъа хьатIехьайлга а ба, яхаш. Фу хургдар хIаьта из никъ хьанийцача?

Бокъаалдар аьлча цунах хургдар машар бахьанце къовсам ца лоаттабеш бутилга, термоядерни тIемах бола ккерам совбаккхара новкъостал дергдола араьхара политика лелаелга.

Цунах хургдар революци «хьалха теттара» новкъа оттилга, авантюризман путчизман новкъа оттилга, хIаьта цо туликега кхоачабергбар революционни болам, болхлой классах а берригача къахьегамхоех а дIахоадаергьяр коммунистически партеш.

КПК кулгалхой никъ тIаэцарах «дуккхача классаларен» халкъа коммунайи политика законекь лоархIилга хургдар, хIаьта цу политико, Китая опыто хьахьеккхача тайнара, социалистически экономика толхаярга луг, цунах хургдар къахьегамхой хьал-торо товелгеи демократи дегIайоалаелгеи лутилга, культ личноста вогIа йолча порядокашта юле тIагIолга.

Дуаца а дезалий-теш социализм хьалъеча духьала уттача халонех, дунен реакие низех лоархIа ца деш кулгаш Iодахийтара нийсса йола из антиленински платформа цхьаккха дича а дунен коммунистически боламо тIа эцарг ца хилар. Китайски кулгалхой идейно-политически платформа цIокка а хьаллоацаргьяц марксисташа-ленинцаша. Вешта, цунга дог-м Пекине а дахац.

ХIаьта принцип йоацача ларда тIа КПК кулгалхой вIашагIйолла гIертача блоках дар аьлча, цунах цхьаккха хIама хургдац, хIана аьлча, революционни кортамукъалени боламе перспектива йолаш гIулакх дац из.

Тайп-тайпарча политически лостамий мах беча хана цхьалкен къаьган хаттар уттаде Iомабаьб Ленина коммунисташ. Хьанна пайдана да из? Укхаза кхоачам бац цхьанна а «аьрдехьарча» хабарий. ХIана аьлча китайски кулгалхоша хьувзадеча политически гIулакхий реальни маIан да уж гIулакхаш социализмая революцен моастагIашта пайдана хилар, империализмана пайдана хилар. Ишта да бирса бокъдар, хIаьта мелла хIиллан ца тIакIалтIа дахарах, из къайла а дохьалургдац.

Укх деношка кепа теха араьннай новкъоста Н. С. Хрущева кховзткъе итт шу дизарца дийза яйта китайски кулгалхой телеграмма. Из Iойийшача цхьаннека а белгал ца доалаш диса йиш яц из документ цIенача дагара яйдаь ца хилар. Хаттар отт: из телеграмма а мишта кхетае еза, хIаьта, ловца боаккхаш телеграмма хьа я яйта, цукца цхьаццхьан кепа йоазон тIа бIеха антисоветски материалаш араьхача китайски кулгалхоша лелалу гIулакхаш а мишта кхетаде деза? Китайски кепа йоазонаша яздечоа, дунен халкъашто юкъерча организацешка Советски Союза духьала шоай викалаша деча моастагIлен гIортамашта, Советски Союзацара а кошал долча кхыча меккашкара а гIулакхаш Пекино толхадара шоаш бехктокхаме болия цел оттае гIерташ хила я сахьат дац китайски кулгалхой. Цхьабакъда, мала тешаргья уж долла гIулакхаш КПК кулгалхошкара доацаш леладу, аьлча?

Массанена а дика йовзаш я Китаера порядкаш, ховш да «Жэньминь жибао» яхача газета тIа араяьлла метиIакленаш дувца статьяш КПК ЦК официальни позице тIара хилар, хIаьта касткаста китайски кулгалхой шоай произведенеш уж хилар. Советски а дунен а общественность Iехаяр духьа, советско-китайски доттагIал цIоагIделга бокъонца дагадоаллаш ба КПК кулгалхой, аьнна, китайски халкъа хетийтар духьа яйта йолий-теш из телеграмма, аьнна, ца кийтача вилац. Цу тIа а телеграмма тIа бIубенна аьна да, нагехьа санна дунен тIа цIенхашттара боккхий событеш хуле, тIаккха КПК-ан КПСС-и, КНР-ен СССР-ен цхьана къовсаргда юкъарча моастагIчоа духьала, аьнна. Из-м лоархIамера заявлени я. Цхьабакъда, мишта тарлу из вай мохк империалисташца барта я бахаб, миччa бесса иле а царца цхьа цхьоагIо а яй, яхаш, китайски пропаганда дувцача меткIаьленашца? Цунах фу хул аьлча, китайски кулгалхоша цхьан метте доацараш дага а лувцаш Советски Союзах кепа йоазонаш тIа меткIавленаш арадоах, хIаьта шоллагIча метте, шоаш дувцараш харц а деш, Китайн вай мохки шоайла кхотабалийза барт ца хилар ца дийцеча балац.

КПСС-ца а советски халкъаца а доттагIал лелаедара шоаш тIехьа хилара, алхха КПСС кулгалхоша дукхьала мара шоаш ца къувсара кеп оттае гIерт китайски кулгалхой. Цхьабакъда, вай партепа дукхьаларча къовсаме тайп-тайпарча раскольникашка дукхазе а лелабаь ба из бIеха никъ, керда бац из. Цар дувцараш бокъонца цайзача къаьгга гучадоал, мадарра аьлча, цар еш йола атакаш вай ерригача партена дукхьала, XX-чеи, XXII-чеи съездий решенешта дукхьала, КПСС Программана дукхьала, вай паччахьалкхенна дукхьала еш хилар. Цхьабакъда, цхьанне а низ кхоачаргбац КПСС ЦК партехи, хIаьта вай парти дерригача советски халкъахи хоадае.

КПСС ЦК февральски Пленума материалаш а ювцаш партийни актива собранеш чакхъяьннай берригача вай мехка гIолла. Советски коммунисташа, берригача советски наха бизза а цхьан бартагIа а могабу вай парте ленински никъ, дунен коммунистически болама барт-цхьоагIо бахьанце цо леррагIа лелабу къовсам. Вай парти, деррига советски халкъ Iалальмате чIоагIа кхотадейна да новкъост Н. С. Хрущев керте а латташ йолча КПСС ленински Центральни Комитета гонахьа.

Дика ховш да, паччахьалкхен а партийни а вахаре ленински боарамаш котдахар дукхьа лоаттабеча къовсаме мел боккха лоархIам болаш а революционера-ленинца мел доккха къонахчал долаш а хиннаб новкъост Н. С. Хрущев. Никита Сергеевич Хрущевна хамбе безаш дола исторически гIулакх да КПСС XX съезда ленински никъ чакхбаккхара, Сталина культ личностах юхедиса низкъала гIулакхаш дIадахара, кердача хьалашка хьежжа ленинизм творчески дегIайоалаеро лоаттабеча къовсама из керте оттар. Ерригача вай парте, дерригача советски халкъо, берригача марксисташа-ленинцаша, дейал дола новатор, революционер, къахьегамхой хьайташ а царна эшараш а дика довзаш вола саг, ленински хьехама вахарера низ практически гIулакхашца хьахьоккхаш вола саг из хиларах тарра, низза къоабал вай хьанийцав новкъост Н. С. Хрущев.

Вай, советски коммунисташа, доккхал ду цул кховткъе итт шу дузача дийнахьа марксистско-ленински партеша новкъоста Н. С. Хрущева балха лакхара мах бараж. Воай ЦК а ерригача парте а ленински никъ хьаллацар а могабар а лерхI вай цунах.

КПСС ЦК февральски Пленумо декхар хьалхашка оттадаьд — вай парте дIахьош бола ленински никъ чIоагIа лелабелга, Декларацe тIеи Заявлене тIеи хьахьехка йола дунен коммунистически болама лина бахьанце леррагIа къовсам лоаттабелга. Диnза даргдоацаш дар китайски кулгалхоша лелабечь зуламерча балха гуччахьа дукхьала далга, барт эгIабеш йола цар платформа, бокъонца йола цар националистически гIулакхаш гучадоалилга. ХIаьта вай парте из да а дир. Цу тайпара къовсам лоаттабеш ца хилча хIанзарча хьалех йиш яц марксистско-ленински низаш, машарен социалистийни гIуланна хьашташ деза долаш мел бараш вIашкоза. Диnза даргдоацаш да оппортунисташа хьувзадеча гIулакхашта фелал йолаш хуига, парте идеологически болх мамогга чIоагIбелга, цу балха доккхагIа дола духь антиленински хетарашта духьала доаккхилга, марксизм-ленинизм творчески дегIаккулилга.

КПК кулгалхоша лелабу барт эгIабара никъ гуччахьа дIа а боалйиташ, царца къовсам а лоаттабеш, КПСС-о, хьалхагIа а санна, юхатохаш дац марксизма-ленинизма ларда тIа Московски совещаней Декларацеи Заявленеи ларда тIа Китая Коммунистически партецара гIулакхаш лер тIа доладара кийкъаш лохилга, паччахьалкхен линех СССР-ан Китайски Халкъа Республикален юкъера гIулакхаш тоадара накъаш лохилга.

Китай социалистически лагера юкъера «дIайоахха» гIерт КПСС, яхаш ккайкалеш а нах ийлелу. Из дание а доаI доацар да. Вай парте Китаяна социалистически мохк лоархIа а лийрхIаб, хIана лоархIа а лоркI. Вай чIоагIа тейша да советскии китайски коммунистий, советскии китайски халкъаш тIеххьара а цхьана хургхиларах, социализми машари бахьанце цар цхьана къовсам лоаттабергхиларах.

Ше валалехьа цхьа ди хьалха — 11-ча марта 1925-ча шера — сийлахь-воккхача китайски революционера демократен Сунь Ят-сена СССР ЦИК-ага дайча кхайкарал тIа яздаьдар: «Хьамсара новкъостий! Наькъа дIедаккха ниа кхоачашдоаца лазар а кхийтта со укхаза уллача хана шугахьа а сай партен сай мехкен ккелагахьа а а са уйла...

Шуцара къаста а къаьста се дIавоьдача хана тийша хила лов сона, са хьамсара новкъостий, СССР-о, шин доттагIен цхьоагIонхой а лоархIаш низ бола, кортамукъа Китай дахкъала юацаргйола ди кастта хьаотторгхиларах, дунен тIара низ-IотIаьама кIал латта халкъаш паргIата дахар духьа лоаттабеча сийлахь-боккхача къовсам тIа уж шаккхе а цхьоагIонхо вIашц оагIув а болаш толамга гIоргхиларах». Цу дешаша хьахьоех китайски халкъа эггара дуккагIа дагадоахкараш, Советски Союзацарча доттагIалца иа Iалальмате чIоагIа хьаштдолаш хилар. Цхьаккха а бехказа яц, е хила йиш а яц, халкъа Китая балангарча хьаштаьшта духьала из йоллашехьа Китая берригача прогрессивни наха бокхача лоархIаме хилар кхетадеш яннача а хIанз кхетадеш долча а советско-китайски доттагIлен лардаш йохаеш йола политика лелаерашта.

Вай цкъ дIахо йодача хана а хургда пролетарски интернационализма ленински принципаш тIа советско-китайски доттагIал чIоагIдара тIаккхуаш. Китайски кулгалхой национализмана вай парте духьала оттаю интернационализма политика; социалистически содружестве кегар оттабеи барт эгIабеи гIерташ цар хьувзадеча гIулакхашта духьала — цун барт-цхьоагIои сотрудничествои чIоагIбара никъ; социализм хьалъяре лелаеча кагийча буржуазни устанойкашта духьала — бокъонца йола пролетарски социализми бахьанце лоаттабеча къовсама марксистско-ленински политика.

Берригача советски наха дагара хоаллоац из никъ, хIана аьлча дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама, социалистически сотрудничества балангарча хьаштаьшта машшара ба из никъ.

Вай чIоагIа тийша да коммунистически болама барт-цхьоагIо чIоагIдургхиларах. Цхьабакъда, хIанзарча хьалех марксизма-ленинизма принципаш тIа из барт-цхьоагIо чIоагIъелга дIадах берригача коммунисташа, вай сийлахь-доккхача гIулакха хьашташ дола дIаккхал барашца китайски кулгалхой ккерамерча накъаш барт эгIабеш цар беча балхах духьала эггара ккоадамболашагIа эггара лирагIа къовсам лоаттабелга.

Из дIадех империализмах неоколониализмах духьала, машара, демократе, къамий паргIатоя, социализма гIулакха тIехьа лоаттабеча къовсама хьашташа.

ХьалхагIа а санна вай парте низ кхоьергбац цу гIулакхашта тIакхуаш дола деррига революционни, антиимпериалистически низаш вIашагIтоаре.

* * *

Новкъостий!

Ленински денош белгалдохачча хана воай сийлахь-воккхача мехкахочун, къоабал а вай тIакйийчаь деррига дуней тIарча къахьегамхой баьчча сий хьаш цуна безам кхайкабаьи ца Iеш, воай наькъа, ерригача воай политика кийсал Ленинца дустилга традици а хинна дIадахад вайцата. Ильича кийрдача цIара хьалхешта дега тIа цхьаннка а шекало йоацаш хьаккхашта жоп дала йиш я вай партега, дерригача советски халкъага. Цо белгалдаьхкача новкъа бIубенна долх вай эггара сийлахьен дезагIан дола адамашта дагаделлар — коммунизм чакхъяккхарга.

Доккхий я чоалхоа а декхараш латт вайна хьалхашка, деррига хьинар урадттаделга, инициатива хулга, майрра кердадараш творчески лохилга эшаргда уж декхараш кхоачешдара. Шин хьамсарча ленински партега хьалхе а йолаш сийленца кхоачашдергда уж декхараш советски халкъо.

Керда общество хьалъеча толамаш совдоахаш, марксистско-ленински партей барт-цхьоагIо чIоагIъеш, вай болама генеральни линие чакхъяхара, империализмана духьала, машари социализми бахьанце лоаттабеча къовсаме тIа-тIа а керда практически толамаш доахаш я вай парти.

Даьккъала хийла Ленина хьаьа Советски Союза Коммунистически парти — коммунизм хоальеш доалдача советски халкъа доал дола авангард!

Даьккъала хийла дунен халкъашта юкъера коммунистически болам, вай ханара деррига революционни низаш барт-цхьоагIо долаш кхотадеенен хилар!

Даьккъала хийла ленинизм!

(Докладага чIоагIа уйла тIа яхь ла а дийтар. ТIоараш дерташ дукхаза а юкъагIа а яьхар).

(ТАСС).

Грузински ССР. Руставски металлургически заводе болх бе йолаялийтай турбашта тIагIолла термодифузионни хьисапи метала хьеккаш йола керда цех. Из болх бе йолаялийтаро боккха пайда хургба халкъа боахама. Пхеаза дукхагIа ха йоаккхаргья химически мехкдаьттан промышленносте лелаеча турбаша.

Сурта тIа: (аьрдехьера аьттехьа) цеха начальника помошник О. Саникидзе, травильщикий бригадир В. Берианшвили, травильщик В. Арешидзе турбаш кийчъяра процесс мишта лел хьежаш ба.

И. Двали сурт.

ТАСС фотохроника

ХАННАХЬА ХЬАЛЪЯЬ ЙОАККХАРГЬЯ

Назрани Вокзале трикотажни фабрика хьалъеча гIишлонхоша йоаржаьча яхве шийгара къахьегама хьокхам гойт Цечоев Марзабика кулгалдеча цIенош тIа аьшк деттарий бригада. Цу коллективо доаш денаш цхьоалагIа цай тIанхоачаш 2500 квадратни метр хулача тхоа тIа аьшк тоха. Балха нормаш 120—125 процент кхоачашъю Мужухоев Хвусена, Цечоев ТIаьас, Мужухоев Хурана, кхыбараша.

Тховнаш тIа аьшк тохарал соагIа хьалъе езача, технически гIулакхашта эшаргдола хиш цIендеча, станцена лаьрхIа балхаш да хIанз деш. Царга дика къахьегаш ва бульдозерист А. Тринвазов.

Укх шоллагIча квартале хьалъяь а яьа эксплуатаце дIаяла лаьрхIад керттерча корпуса бытовой помещенеш. Планах июнь бутт хьатIаккхоачашехьа йистедаха дезаш да дукхагIа дола тховнеш тIа аьшк тохара, ишта штукатурка яра, отделочни балхаш а, цул соагIа хьалъеш нккха езаш а хий цIендеш йола станци а. Цхьабакъда, хIанз трикотажни фабрика хьалъеча гIишлой балха темпаш йогIлуш мотттигаш нийслу аьшкабетонни конструкцешта фонарашта эшаш йола металли шиъ ханнахьа тIа ца кхаьхьар бахьан долаш.

Б. ЭСМУРЗИЕВ,

бокхагIвола прораб.

Шура дукхагIа йоаккх

Соахка аьккхачул дукхагIа хьайбай продукци яккхара хайдайна къовсам лоаттабу тха совхоза хьайбаш лелабераша. ХIара яхоабача Iаттагара 2000 килограмм шура яккха а хIаьта паччахьалкхенга 15 эзар центнер шура йохка а социалистически декхараш тIаийцад цар. Уж кхоачашдара шоай низ дIакховчар а ду. Керттера терком тIабакхийтаб цар хьайбаш дика кхабаран царна эшаш дола гIулакх лерттIа лоаттадаран. Цудухьа Iаи заманахьа доахан кхабара шортта гIожа доакъари силоси Iалашйир шурий-товарни ферме. ДикагIа дайттара толашагIа йолча методех бизза пайда а эцаш кийчлора оаха доакъар.

Цул соагIа доакъара кхомбара дика пайда боал машинаца аьтача гIадамех царех аьта йоли, кIезига комбикормаши, силоси теха Iанарца кIаьддича. Цу тайпара доакъар вIалла а юхе ца дутеш чам болаш а дика а луъ хьайбаша.

Шура кхы а тIаккхийтар хьайбаш ккабара йолча рациона геттара маьхе йола препарат — карбамид юкъейихьача. Соахка гурахьа дена йолайир оаха доаханна карбамид тела. Хьалхарча юкьите дийнахьа хIара Iатта 10 грамм лора оаха карбамид, цул тIехьагIа хIара яха дIи массаза дала 5 грамм тIатохар оаха 40—50 граммига ккаччалца. Цул соагIа хьаьхкхача хIара килограмм шурийна лаьрхIа 200 грамм концентраташ лу Iатта.

Хьайбаш иштта кхабаро дика пайда бир боахама, белггала лаккхийр хьайбай продуктивность. Масала, соахка хьалхарча квартале цхьан дийнахьа хьайоаккха шура 2760—2800 килограмм хиннайле укх шера хьалхарча квартале хIара дийнахьа 3400—3450 килограмм шура йоаккхар совхозе. ХIаьта хIанз дукхха а дукхагIа йоаккх шура.

Къаьстта йоккха котало яьккхай цхьоалагIча отделене шурий-товарни ферма коллективо. Соахка укх ханналца яьккхачул шоаза дукхагIа шура яьккхай цо укх шера. Масала, соахка укх хана, дийна 350—400 килограмм шура йоаккхар ферме, хIаьта хIанз 1760—1780 килограмм шура йоакх. Къахьегама котало яккхара шерра йоаржаяьча социалистически ехье хьалха латт дикагIа бола доаркаш ия. Шумилова, Дакаева, Бердер, кхыбараш. Дийнахьа кхоабача хIара Iаттагара 10—12 килограмм шура йоаккх царех хIаране. ХIаьта соахкара, цул дукхха а дукхагIа шура йоаккх шоллагIчеи кхоалагIчеи отделенерча хьайбаш лелаераша а.

Цхьанна шера ца даьча тайпара дика гIулакх ду укх шера Iаьсашта а. Деррига мел эшар деш леладар бахьан долаш кхозза-диазза кIезигагIа цамогаш хул Iаьсий. Къаьстта сиха дерстa а дегIааха а доладелар уж искусственни шурийца кхоабача хана деиз. Искусственни шура хьае хьалххара йолайир цхьоалагIчеи шоллагIчеи отделеней шурий-товарни фермашка. ХIанз деррига а Iаьсий кхоаб оаха цу тайпарча шурийца.

Укх шера 2 эзар центнер гаргга шура ехкай совхозо паччахьалкхенга: шура яккхара шоаш тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашду хIара доарна. Хьайбаш йIаьстанга доларe бехктокхамера ха я кIанзара яр. Доалин довжадеча даьгIенашка буц ялалцалца шура вIалла а кIезиг ца ялийтар да хIанз хьайбаш лелабераштa хьалхашка латта керттера декхар, из дика кхетаду доаркашеи бежа Iушеи. ХIаьта шортта буц йиначa даьгIенашка доахан довжидеча хана дукха тIаккхетаргья шура.

В. СЕРИКОВ,

Шолжа производственни управлене «Дружба» яхача совхоза керттера зоотехник.

Iалама газах дукхагIа пайда эца

Шерагара шерага дукхагIа хул вай мехка хьайоакка Iалама газ. Iалама газ балха юкъеяхьаро дикка пайда бу паччахьалкхенна. «Грознефтехимзаводы» объединени предприятеша дукха доагор доагеду, къаьстта дукха доагача доагор эш установкай технологически пешкашта, иштта дукха йоагаю цар мехкдаьттаца хьайоагIа газ а. 1959-ча шера денз Грознерча мехкдаьтта чакхдоаккхача заводашта Iалама газ йоагвергйолаш болх вIаштIехьбоаккхаб. 1960-ча шера вай республикерча заводашка йоагаеш хинна Iалама газ 9,105 миллион кубически метр мара яцар, хIаьта дIадахача шера пайда ийцаб 216 миллион кубически метр Iалама газах. Iалама газаца установкаша болх бергболаш гIулакх вIаштIехьадаяккхаро торо хилийтер пешкий технологически хьоккамаш лакхде. Планах лаьрхIачул дукхха дукхагIа болх бу установкаша, ремонт еча дIадоар а дуккха кIезигагIа да. Хьалха пешкашка йоагаеш хиннача технологически газоа коачача доагорои пешкий турбаш йоагайора, из бахьан долеш установка ремонт е сойсе хьаш йулар. Iалама газах пайда эца болабелча дена ут кхоачамбоацераш балха юкъера дIадаьхар, къахьегама овсарле а лаккъелар. Iалама газах пайда эцаро торо хилийтай химически промышленноста боккха мах бола бедал лоархIа мехкдаьттацара хьакъеста гази товарни мазути доага ца деш мукъадаккха.

Iалама газаца установкаша болх барга хьежжа технологически гIулакхашта доадеча доагора удельни нормаш кIезигъелу. Масала, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводашта установкаша доагадеча доагора удельни норма юкъера лаьрхIача 4—5 процент лохъенний, хIаьта ерригача заводе гIолла 3.900 тонн доагор кхоаде вIаштIехьадаьннад.

Коача доагор дIохлара дIадохийташ хинна Iы а кIезигагIа йоаь. Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе цхьан шера 38 эзар тонн Iы кIезигагIа йоаю.

Ерригача заводаша Iалама газаца болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдаккха дезаш да. Арахецача продукцега дIабода мах тоъал лохбеннаб. Масала, 1962-ча шера Iалама газах пайда а эцаш Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводо арахецача продукцега дIабода мах лоабарах паччахьалкхенна 16 эзар сом ахча кхоадир.

Iалама газах чоалхо-электростанцешка пайда эцар чIоагIа лоархIаме гIулакх хилар хьахьокх «Грознефтехимзаводы» объединени чуйоагIача Докшукински электростанце. Iалама газах пайда эца болабаьлехьа хьалха цу электростанце котельне кIора боагабеш хиннаб. 1961—62-ча шерашка Ставропольски газаца котельне болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдаьккхар. Цу шин шера доагорга дIабода мах лохбарах паччахьалкхенна кхоаль ахча 439739 сом да. Котельни газаца болх бе йолаеча кхычахьа балха ваха йиш йолаш 95 болхло мукъаваьлар, цо бу пайда 98 эзар сом ахча да.

Тахханалца хьа товарно-производствени контора ши установкеи Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводa ши установкеи газаца болх беш яц, укх шера цар а газаца болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдоаккхаш да. Iалама газах дикка пайда эцара балхаш деш да крекинг-заводе а.

Г. ЗАСОРИН,

«Грознефтехимзаводы» объединене керттерча энергетика отдела вокхагIа вола инженер.

ХЬУВКЪАДЕРГДА ЯЛАТ

Дика дIадоладир бIаьстан юххьера балхаш Урус-Мартана производствени управлене «Лермонтовский» совхоза механизатораша. 13—14 агрегат арайилар лаьтташ аха а тIоадал дIакъоала а. Юххьанца дена шерра социалистически яхь а йоаржаь техникахи ханахи мемогга дукхагIа пайда эцара къовсам дIаболабир механизатораша. Лоацача кана 600—650 гектар лаьтта аьхаи 1826 гектар лаьтта тIа тIоадал дIакъоалай баьлар уж.

Кхаь-диъ дийнахьа 800 гектара тIа дIайийна яьлар гораx. Иштта 50 гектара тIа дIайийнаб совхозе клатина лаьрхIа кем, 183 гектар кенаца вIашагIъяьб горох. 29 гектара тIа баьца даараш, 200 гектара тIа лицерна, иштта кхыйола культураш а.

Гурахьа дIадийнача клаташта горох, шекара свекла, баьца дааркаш, хьажкIаш кургйолаш кхашка хIара гектара 1,5—2 центнер а кхоачийташ минеральни удобренеш иштта ширдаьнна кхои деллад. ХIаьта хьажкIаши шекара свеклаи хургйолча кхашка 18—20 тонни а кхоачийташ диллад ширдаьнна кхо.

В. Светличнен В. Первицен методех шекара свеклаи хьажкIаши хьалкхее лаьрхIад совхозе. Из лерттIа кхоачашдара укхаза вIашагIъеллай гонзача механизатора О. Кагерманова кулгалду массехи механизированни звено чуйоагIа комплексни бригада. Совхозерча бIаьстан юкъе даьча деррига балхех 40 процент балхаш духьвал цу бригадо даьа.

Совхозе дIае лаьрхIача ерригача 2105 гектар хьажкIех 906 гектар хьажкIаш В. Первицен хьийхача методах дIае а хьалкхее а лаьрхIад. ХIаьта уж хьажкIаш дIа а йийна, хьалкхеергья О. Кагерманова кулгалдеча комплексни бригада коллективо. Ширдаьнна кхо а дилла, минеральни удобренеш а тайса кийчъяьча аьба культиваца ше а перекрестна кхосане хьажкIаш дIайоаш а а хIанз бригада.

Хьинари низи ца кхобеш къахьег укхаза шин дийнахьа шин агрегатаца 20 гектара тIа шекара свекла дIайийнача тракториста Азиев Увайса, сеяльщика Эльмурзаев Юсупа, тракториста Магомадов Бауде, сеяльщика Ахмадов Вахас, иштта дика хьокхамаш доах шоллагIча отделенерча механизатраша Домбаев Салмана, Остемиров Хадита, Намаев Мунаде, Гойгаев Хьамзате, кхыбар а. 120—230 гектара тIа шекара свекла хIаране дIа а йийна хIанз хьажкIаш дIайоаш ба уж, хIаьта дена 150—160 процент кхоачашъю цар сменни нормаш. ХIара гектара тIара 45—50 центнер фуальяха хьажкIаш яхе аьнна социалистически декхараш тIаийцад цар. ВIалла а шеко яц цар уж кхоачашдергхиларах.

Ам. ПЛИЕВ.

Республикански VI-ча хьажарга кийчлуш

Безаме, хоза кийчхьлар . Нальсарен-Вокзалера культура ЦIа укх деношка. Дешархой художественни самодеятельноста коллективаш тIеххьара хьажар хилар цига. Май бетта хургдолча республика хьажаре кьокхаргья цига белгалъяьлина дикагIа йола номераш.

Сцена тIа йоал Наьсарен-Вокзалера № 13 йолча школа-интерната хор. ДоагIача бесса, нийса оаз южаш аьлар хоро Островске даькха «Масса а хана хилба малх» яха илли. Тlоараш деттарца тIенйцар культура ЦIагIа гулбенкараша-а жюри членаша а хоро аьнна «Са Нохч-ГIалгIайче» яха илли а. Хора тIеххьа гучабоал стихотворенеш ешараш. ЦIи хезача поэтий стихаш ешар совгIа дешархоша шоай стихаш а еш. Школа-интерната дешархочо Кодзоев Мохьмада йийшар ше язъяь шоай школина хетаяь стихотворени.

Республикански хьажарга хьокха лаьрхIар 4 класса дешархоша даькха «Орленок», дешархочо Маргашвиле даькха гуржий илли, А. Гадиевасси М. Хамхоевеи дахь шиъ халхавуяла халхар, иштта дукхача дешархоша дакъа а лоацаш даь гIалгIай халхар а.

Йолалу Наьсарен-Вокзалерча бархI шерарчея цхьайттшерарчеи школай выступленеш. БархI шерарча школа хоро оал «БоргIилг» яха латвийски беламе илли а иштта кхыдола иллеш а. Ашараштта тIеххьа программаца доагIача бесса деш дола кадай халхараш. Къаьстта белгалбаьккха веза кIантий халхар даь цхьайттшерарча школа дешархо Долгиев Iалихан. Ала деза цо деш дола халхар профессионала нийсса долга. Iалихана ший халхар республикански хьажаре хьожаргда.

Толамца чакхъяланзар Наьсаркертерчеи Дошлакъий-Юртарчеи дешархой цхьаькха а номер. ЧIоагIа терхам тIа а бахийта кийчо яь яцар цу школай художественни самодеятельноста коллективаша района дешархой хьажарга. Хьахьекха хинна цхьаккха а номер республика хьажарга хьокхаргйолаш чакхъяланзар. Цу школай хьехархоша вIалла а йоакхо яьяц концертни программа сакъердаме, дика чулоацам болаш хилийтара. Из хьахьокх дешархоша даьхача цхьадолча иллеша — дешархоштта ала хала долаш дар уж.

Хьажара хьехьекхача ерригача номерашка хьежача ала деза укх шера Наьсарен района школай художественни самодеятельноста коллективаш хьажарга дика ца кийчъеннилга. Республика хьажарга хьахержараш ерригаш а пхи номер мара яц. Из геттара хоза сурт дац. ДIаихача шерашка дукха дикагIа кийчбеннабар дешархой хьажарга. Художественни самодеятельноста кулгалхой, школа дирекци цу гIулакхага хьажа а хьежа тоабе беза из болх.

М. ВИСАЕВ.

ДЕШАРХОЙ ТВОРЧЕСТВО

Безамь а пайда баргболча тайпара а оттабаь ба «Советская Россия» яхача совхозерча бархI шера школа дешархоштта юкъе уж дешаш боацача хана беш бола болх.

Школа дукхагIа бола дешархой ба хоровой, хореографически, физкультурни кружокашта юкъе дахъа лоацаш.

Геннадий Герасимович Сычеви кулгалдеш йолча школьни физкультурни коллективо гимнастиках района бархI шерарча школай дешархоша лаьцача юкъе хьалхара моттиг яьккхар.

Укх деношка школьникаша толамца выступленеш йир района художественни хьажаре.

Школе каст-каста концерташ уаттаду, тематически сайренаш ю. Цу сайренашка юкъ вай Даьхени доазол дехьарчеи писателий а композиторий а творчество.

А. ПАВЛОВ.

Политически, художественни, юртбоахама, Iилма-популярни литература 7000 том дк Ростовски областа Сельски производственни управлене XXII-ча партсъезда цIерахча хьалха латтача колхоза библиотеке. Библиотеке ух 500 совгIа колхозхо.

Сурта тIа: юртерча библиотеке книжкаш хьийкъоастадеш бояхи колхозхой В. Ф. Фильчуки (аьрдехьа) Т. Е. Поповаи.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника

ДОТТАГIАЛ— КОТАЛОНИЙ ЛАРД

Дакkха гIалат доацаш дика болх барца йоазаш я коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш йолча нов. В. И. Малов керте латта «Грозпромстрой» треста шоллагIча СМУ бригада коллектив.

Къахьегама коталонаш яхара аьттув боал бригада болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах, нохчий, гIалгIай, украинцаш, эрсий, кхыдолча къамех бола нах юкъеболаш йола из коллектив барт тайна хиларах. Цхьа минут балха ха йовш бригада дезар фуд ца ховш. ХIаранена йова ший балха моттиг — хьалхарча дийнахье а балха планаца нийсдийя хул деррига а. Цудухьа 1-ча Май сийна тIенйца социалистически декхараш хахал дикка хьалха кхоачашдаьд коллектива.

Вай республика масса а мIинге гIишлоний объекташ хьалъеш хинна В. И. Малова кулгалду бригада, Масала, Старопромысловски районерча Нефтемайск яхача поселкера нах чубаха цIенош, электроизмерительни приборий завод, Бутенко цIерахча поселкера слюдяной фабрика, Ханн-Керта, кхычахь а.

Балхах дика кхеташ ба бригадацара ввеньевойш Шадиев Лаьча, И. В. Могулин, Саиев Махьмуд, Шамаев Махьмад, И. В. Пашин, кхыбараш.

Бригаде каст-каста газеташ деш, беседаш ю. Йоккха хими хьалъяра, юрта боахама производствана интенсификаци яра, вай халкъа хьал тоара партен правительствен советски халкъа хьалхашка оттадаь декхараш дика кхета а даь бригада коллективо лаьрхIад гаргарча хана къахьегама овсарле, балха темпаш кхы тIа а лакхъе, гIишлоний материалаш мамогта дукхагIа кхов, гIишлошка дIабода мах чуххахьа баккха.

— Уж декхараш кхоачашдара, — йоах М. Саневеи И. Мачулинеи, — боккхача лоархIаме да хIара болхлочо шишша-кхоккха балха говзал Iомаяр.

ХIанз бригадацарча хIара саго плотника, каменщика, бетонщика, кхиэгаш тохара, паркетчика балхаш даь а ца Iеш, кхыметтел монтажни балхаш а ду.

Иштта дика къахьегаш я шоллагIча гIишлой-монтажни управленера нов. Н. Я. Афанасьева кулгалду монтажникий бригада а. Нах чубаха цIенош, промышленни гIишлой объекташ хьалъеча массаза а шийгара къахьегама хьокхамаш гойташ хьайоагIа из коллектив. ХIанз из я «Красный молот» заводе мехкаьтта аппаратурик цех а новкъостала йолча цехий блок а хьалъеш. Вай мехка йоккха хими дегIайоалаеча шоаш хьалъеш йола объекташ мел лоархIам болаш я а ховш балха темпаш тIа-тIа а лаккъю бригада. ХIанз хIара дийнахьа йола балха нормаш 107 процент кхоачашъю коллективо. Цул совгIа бригадо балха юкъейнхьай 3 рационализаторски предложени. Цар боккха пайда а баьб.

Бригада беча балка дикалга а кхоачашдеча социалистически декхарашка а хьежа, укх деношка коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яла лаьрхIад Н. Я. Афанасьев керте латтача бригадана.

Къаьстта белгалбаха боагIа цув бригаде къахьегаш бола Юсупов Вахид, Н. А. Четраков, Юсупов Вауди, кхы дукккхабараш. Дикача къахьегама толамашка накъа боагIа уж дезача цIейна — 1-ча Майна, шоаш тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачаш а даь.

Цу бригадай коллективаша а ерригача СМУ коллективо а къахьегама овсарле лакхъеча, хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча доахача толамий лард— доттагIал, коллективи цхьа барт болаш хилар да.

С. ШЕЛЕГ,
«Грозпромстрой» треста СМУ-2 постройкома председатель.

МОСКВА. В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 94 шу дузаш ССР Союза Доккхача театро «Октябрь» яха В. Мураделе опера оттайир. Спектакль оттаьй РСФСР халкъа артиста И. М. Туманова. Художник — СССР халкъа художник В. Ф. Рындин, дирижер — РСФСР халкъа артист Е. Ф. Светланов.

Сурта тIа: спектакль тIара сцена. В. И. Ленин — РСФСР заслуженни артист А. А. Эйзен.

Е. Кассина сурт.

ТАСС фотохроника.

ГУЛДЕ ТИША АЬШК

Болат дукхагIа хьа мел ду дукхагIа эшаш хул тиша аьшк. Вай мехка дукхагIа металл хилийтара чIоагIа лоархIаме гIулакх да металлургически заводашта ший ханнахьа тиша аьшк хилийтар.

Укх шера хьалхарча квартале вай республико планах лаьрхIачул 213 тонн кIезигагIа дIаденнад паччахьалкхенна тиша аьшк.

Квартала план кхоачаш ца яра малаш бехке? Тиша аьшк хьагулдеча 610 организацей коллективех 294-не мара кхоачашъяьяц план. План кхоачаш ца яьчарех я «Старогрознефть», «Сунжанефть» НПУ коллективаш, «Грозэнерго», «Гроэтрансмаш», «Чечингавтоуправлене» коллективаш, иштта кхыраш.

План кхоачаш ца еча предприятей кулгалхой бехказа бовла гIерт план лакха я яхаш, из иштта дац.

Вай республикерча совхозашкеи колхозашкеи пайдана а йоацаш тишъенна техника я. хIаьта а паччахьалкхенна дIачулуш яц из. Цхьаццайола техника тIера дIаьккха хилара йкташ юртбоахама продукташ хьаечен хийчъечен министерства хьакхаьчай февраль бетта. Уж тIера дIаяхара дола приказ ца тохаш гоадаьд март бутт бовлуца. ХIаьта 31-ча марта теха приказ вай республикерча колхозашкеи совхозашкеи дIадахьийтанзар 18-ча апреле мара. Цу гIулакхаша чIоагIа тIехьатетт тиша аьшк гулдара план кхоачашъяр.

Республикерча автобоахамашка дукха тиша аьшк да. Бакъда, из хьагулдара боккъонца оарцагIбовлац кулгалхой. Шоай торонех цар биэза пайда це эшарах цхьоалагIча квартала планах лаьрхIачул 68 тонн тиша аьшк кIезигагIа дIачуденнад цар паччахьалкхенна.

Тиша аьшк гулдар чIоагIа лоархIаме гIулакх хилар кхета а леш дика къахьегаш я вай республикерча цхьайоача предприятей организацеш. ХIара бетта план тIеккхоачашъю «Красный молот», «Грознефть» объединене Центральни ремонтно-механически, машинно-арматурни, Наьсарен «Электроинструмент» заводий коллективаша, иштта кхычар.

Цу даькъе дика къахьег «Грознефтехимзаводы» объединене предприятий коллективаша. Хьалхарча квартала планал совгIа цар паччахьалкхенна дIачуденнад 200 тонн гаргга тиша аьшк.

Тиша аьшк гулдеш металлургашта дика новкъостал ду пионераша, дешархоша. 20-ча апрелага кхачалехьа паччахьалкхенна дIачуденна тиша аьшк 700 тонн гаргга да. Къаьстта дика къахьийгар Грозерча №№ 3, 13, 19, 21 йолча, Наьсарен 8 шерарча, Шелковски 8 шерарча школаша. ХIара предприяте коллективо дика кхетале деза тиша аьшк гулдар лоархIаме болх болга.

С. АРСАМАКОВ.

КIАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Укх деношка ДСО «Динамо» спортивни зале классически кIалтохаргах латара хьалхара моттиг яккха къийсар Грозне 80 спортивни общества викалаша.

Эггара дайгIа дегI долаш бола «Спартак» яхача спортивни общества перворазрядник А. Хататаев ДСО «Къахьегам» резервай викал А. Филатови кIалтохаргах летача Хататаев котваьлар, ший дозал долча категорех города чемпиона цIи а йоаккхаш.

Ший ерига номераш дика чакхъяьхар СССР спорта мастер волча Грозненски нефтемаслозавода оператора В. Бадаева. Цунга Iо ца тохийташ дIка летар пед. института студенташ перворазрядникаш Ш. Вацаеви В. Дутаеви.

Дейга дегI дарапга юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Къахьегам» яхача спортивни общества перворазрядникo пединститута студента Х. Исаева.

Шоай дегIа дозал долча нахе юкъе города чемпионаш хилар Т. Ильясовх, И. Муртаевх («Спартак», В. Пугачах, В. Пономаренкох («Буревестник»), Ю. Гвоздиковх («Къахьегам»).

К. МУСАЕВ,
СССР спорта мастер.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛоархIамера гIулакх

БЕРЛИН. ТIема гIулакхашта лаьрхIа хьаеш йола расщепляющи материалаш кIезигье аьнна Советски Союза, США, Англе правительствашаь решени могаеш йола заявлени кепа теха арааьккхай ГДР правительства. Заявлене тIа ма яххара, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбаргахьа болача наькъа тIа дIахо боаккхаш бола гIа ба из решени. Нийсхо яккхен атомни герзаца кийчбален гIерташ политика лелаеш ФРГ довл ду гIозараш хилар бахьан долаш, тIема кхерам кIезигбара тIабер-забаь боаккхаш бола гIа къаьстта боккха лоархIам болаш ба немецки халкъа, яхаш белгалдоакх ГДР правительства.

ПРАГА. Чехословацки общественноста могаю Советски Союза, США, Англе решени, Шеко яц, язду «Руде право» яхача газето, дIахо дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбаран паччахьалкхенашта юкъера тешам чIоагIбаран юкъе лоацача лоархIамерча дакъа санна халкъаша цу факта мах бергхиларах. Из гIа тайп-тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш дунен халкъашта юкъерча гIулакхий практикана юкъеяхьара керда хьокхам ба. Ядерни кхьь держава решене, йоах «Руде право» яхача газето, новкъостал ду герз дIадахккхара хьакъехьа дIахо корта а болаш переговораш е аьттув бола хьалаш вIаштIехьдахара.

СТОКГОЛЬМ. Совкха аьхки фега, космосе, хи кIал деш дола ядерни тохкамаш соцадара хьакъехьа Договор даьча хана дерригача дунено геттара сапаргIатдаьнна могадора из кхохкам кIаьдбаргахьа баьккха геттара лоархIамера гIа из хиларах тарра, аьлар Швеце премьер-министра Т. Эрландера. «Стокгольмс-Тиднинген» яхача газета ше еннача интервью тIа. ХIанз Советски Союзой ВIашагIкхийттача Штаташеи хьаеш йола вIаьхий яь урани плутонии кIезигье аьнна решени яр бахьан долаш Московски Договор дIахо дегIадоагIилга хилар. Из керда гIа—машар лоаттабелга лоархIаме хилар шиина а оагIоно тIа-тIа къаьгагIа кхетадеш хилара дола тешал.

БРАЗИЛЕРА ХЬАЛ

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО, 23 апрель. ТАСС-а корр. М. АЛЯБЬЕВА хоам бу:

ХIанз а чоалхане латт Бразилера гIулакхаш. Керда правительство практически вIашагIъалла яьнай. «Трибуна да импренса» яхача газето хоам бир, кхыча мехкашцарча гIулакхий министралла президента Васко Лейтао да Кунья чIоагIваь хиларах. ТIема министралла висав Коста-и-Силва, тIема-форда министралла хьожаваь адмирал Эрнесто Мелло Батиста, ВВС министралла—инарал-майор Нелсон Лавенере Ванделей.

Кепа йоазоно чIоагIа терхам тIабохийт ше конституце яхар а дерга, законность хьал а лоаттаергья аьнна, кердача президента беннача тешама. Цхьабакъда, дукккхача газеташа белгалдоах, мехкара событеш хIанз укх сахьата президенте дувцачуьна нийс ца луш моттигаш геттара каст-каста нийслуш хилар. «Президента дешаш, — язду «Корреио да манья» яхача газето, — хIинзалца хьа фактешца нийслуш дац», Президента, йоах газето, тIема командованеца дега а вузлаш леладу Iьнал.

Бахьан дIа ца а кхайкадеш мандатех боах Къаман конгресса депутаташ, хIаьта паччахьалкхенни общественни деятелаш политически бокъонех боах. ЦIаккха а ца соцаш дувцаш латт нах, Цхьаккха тайпа тIабахьаш бехк а боацаш эвараш мах боахк набахтенашка. ДукхагIа йолча кана «ГIалатах» луш нах.

Iеьдах тIанхуьш да культура деятелашта. Массехк кIира да столични университет дIакъайла латта. «Ултима ора» яхача газето язду, цун дукхагIа бола преподавателаш яийца бохк, хIаьта студенташ а бац «террор латтача хьалашка деша йиш йолаш». Университета книжкаш дIадоахаш а доагадеш а да, «Дегабуак бераш» юкъе — Дидро балхаш.

Деррига «коммунистически литература» дIадаккха зане еача полицена цкъаза ше фу леладу а хац. Масала, Рио-де-Жанейро, язду «Ултима ора» яхача газето «подрывнойчарна» юкъе кхыметтел коммунизмана духьалара брошюра а нийсденнад духьал цун беттагаргаш тIа дилла голен марсен сурт хилар бахьан долаш. ХIаьта хIанзза Рио-де-Жанейро хьайийлача шерра-шера хулча книжкай базар тIа кхыметтел цIе беттагаргаш йола книжкаш а доккийтай.

БЕН БЕЛЛА:

РЕВОЛЮЦИ ЦIАККХА А МОАСТАГIАШТА КАРА ГIОРГЬЯЦ

АЛЖИР, 23 апрель. Городе Алжире йоккха митинг хилар къаман кортамукъален Фронт яхача парте хьалхара съезд йистеилара хетаяь. Алжира юкъерча майдаех цхьаьнне тIа Африка Эспланаде — столице бахача нахах 30.000 совгIа сиг гулвелар. Деттача тIоагIа раша дукххеза юкъах а доахаш, митинге дIаьхха къамаьл дир республики президента, къаман кортамукъалех Фронта генеральни секретара Ахмед Бен Белла. Ший къамаьла юкъера дикка моттиг хетайир цо ФНО съезда лоархIам бувцара. Цо аьлар, съезд — из алжирски халкъа котало. Цун маIан да контрреволюци хестаяьраш эшар. Революци, аьнна цIогIа техар Бен Белла гулбеннараша чIоагIа тIоараш а детташ, цIаккха а моастагIашта кара тIоргъяц.

ДIахо Бен Белла хьахайкадир, 1964 шера май бетта Алжирера дерига французски эскар дIадугаргдолаш йола соглашенеш Францеца яь хилар. Алжирерча французски тIема базай хьакъехьа дIахо переговораш ергья.

Мехка чурча хьалех ше дувцаш, Бен Белла аьлар, Алжира массехк районе — Кабиле, Оресе, Сахаре — бахача цаьха вахара хьалаш хала хилар колонналисташа юхейита тIехьале я. ФНО генеральни секретара белгалдьаьккхар, Алжирана социализм — из эггара хьалха аграрни реформа чаккйовкхилга хилар. Бен Белла аьлар, доалахьарча лаьтташта боарам оттабара хьакъехьарча дешага хьожаш латт хIанз. Вайна хьалхашка, аьлар цо дIахо, декхар латт — къегIа болча ахархой съезд гул а яь, уж кооперативашка вIашагIа дикагIа фу даь тохаргбархьогI яха дош царца къовсаделга.

Африка мехкашкарча къамий-кортамукъален болама хьакъехьа ше дувцаш, Бен Белла белгалдаьккхар, Анголе, Мозамбике, Португальски олаш йолча Гвинее къамий-кортамукъален болама доахаш дола толамаш «вай юкъара котолонаш» хилар.

ВIАШАГIКХИЙТТАЧА IАРБИЙ РЕСПУБЛИКЕ АСУАНСКИ СУНТ ХЬАЛЪЕЧА. Нил дIакъовл 15 мая. Цу дийнахьа тIохи гIомараш хьча сунто дIакъовларгья хьалха хий иха моттиг. Низ болча Нило ший хий хьоргда кердача хьарсама чу хий дIадахийта даькхача канале гIолла.

ТАСС фотохроника.

ЛАДУЭГIА, ХЬАЖА

РАДИО: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (нохчий меттала); 6.45 — ашараш; 7.10— «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 8.15 — «Сердало» газета обзор; 8.25 — легки музыка концерт; 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала); 16.05 — «ЙоIай дола планета» яха дувцар (гIалгIай меттала); 16.25 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.40 — ашараш; 16.45 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.00 — «Зори Кавказа» яха радиожурнал; 18.20 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.35 — «Нохч-ГIалгIай фольклоре ловзан кхалсага сурт-сибат» яха музыкальни передача (нохчий меттала); 19.00 — «ВIашагIкхетар» яха дувцар (эрсий меттала); 19.20 — радиоладуэгIархой декарца оттадаь концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — телевизионни кердадараш (эрсий меттала); 18.40— доазол арахьарча гIулакхашта волча комментатора къамаьл; 18.55 — Педагогически института самодеятельноста концерт; 19.35 — киножурнал; 19.45 — «Гоголи музыкей» яха музыкальни передача; 20.35 — берашта дола мультфильм; 20.45 — передачай программа; 20.50 — «Ши вузла саг» яха художественни фильм; 22.15—«Иле холлам» яха бакъдолчоа тIера хьаийна фильм.

Город Грозне, Буровой улицах, 79, вахаш волча гр-не Луганской Виталий Ивановича суде деннад город Грозне, Кавказа оборона улицагIа, 19, яхаш йола ший сесаг Луганскаяа Валентина Ивановна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Титова улицах, 98, кв. 28 яхаш йолча гр-кас Татаренко Галина Николаевнас суде деннод город Грозне, Желябова улицах, 7, вахаш волча ший марагара Трошкин Геннадий Александровичагара ше хьакларах дола дош.

Дош дувцаргда Ленински района халкъа суде.

ХОАМ

Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерства 1964 шера 18 апрелера денз 30 апреле кхачалца Республикански рознични ярмарка оттаю город Грозне Центральни рынке бIаьстан юкъера-ккханара товараш доаха.

Тха ярмарке дуьла, шоашта эша товараш еца!

Нохч-ГIалгIай Республикански потребительски обществай союз.

ХОАМ

«Росглавторметa» Нохч-ГIалгIай управлене ерригача колхозашкеи совхозашкеи дIахойт, металлом хьачудалара задани тIехкхоачашйича царна эшача дIаихийта материал Грозненски центра, «Росглавтормета» Слесеровски Ищерски майдаш тIара дIахецаш хилар (лелаль турбаш, швеллер, са бола аьшкаш, танеш, аьшка листаш, и. кх. дI.).

Нохч-ГIалгIай «Главвторметa» управлени.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 13. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктонама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, кехатий отделий — 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 13. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01, ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революци проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02088 Заказ № 2552.